NUMMER 29 — DONDERDAG 22 JULI 1926 — 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Ramp-Sumatra.

Ingekomen gelden van 13 t/m. 20 Juli:

Vorige verantwoording	f 496.84
Mevr. v. L.—K., Den Haag	„ 10.—
C. H., Den Haag	„ 20.—
C. v. T., Den Haag	„ 10.—
Mevr. S. M.—G., Den Haag	„ 200.—
H. v. L., Den Haag	„ 50.—
(Mr.) I. A. N., Den Haag	„ 25.—
Sp., Rijswijk (Z.-H.)	„ 10.—
C. H. F., Den Haag	„ 25.—
D. N., Den Haag	„ 5.—
C. B. W., Den Haag	„ 2.50
H. P., Den Haag	„ 10.—
H., Den Haag	„ 20.—
C. H. te Meran	„ 5.—
v. G. te Den Haag	„ 10.—
Totaal	f 899.34

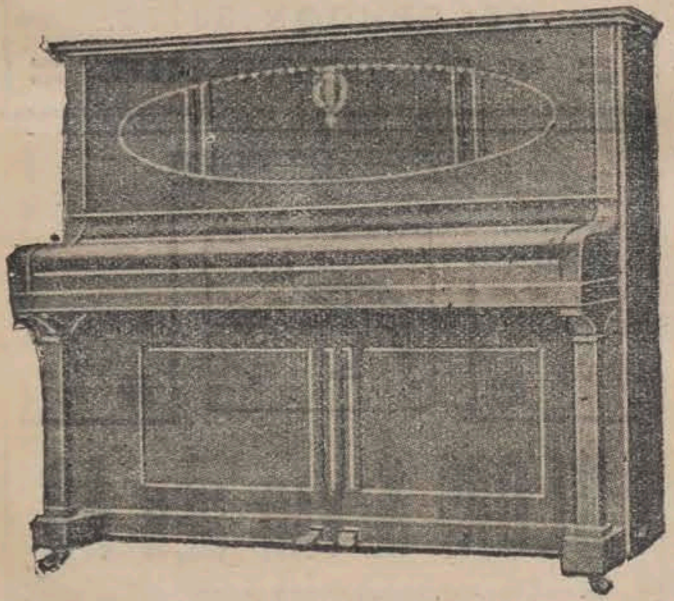
Bevordering der Volksgezondheid in Ned.-Indië

door
P. COOL,
(Dirig. Off. v. Gezondh. 2e kl.).

Aan het einde der lezenswaardige opstellen van den heer H. F. Tillema in het nummer van het Kol. Weekblad dd. 21 Januari l.l., komt eene samenvatting voor, tegen welke het mij zij vergund eenige opmerkingen in het midden te brengen. De heer Tillema schrijft dan: „Laat men beginnen in de centra Medan, Padang, Ambon, Koepang, Makassar, Bandjermasin inspecteurs van de Volksgezondheid te plaatsen met het doel toestanden te onderzoeken, bestuurs-ambtenaren te adviseeren, voorstellen tot verbeteringen in te dienen, genomen maatregelen te controleeren, zorg te dragen voor continuiteit.”

Mag ik hiertegenover de vraag stellen of het den heer Tillema onbekend is dat op al deze plaatsen fungeerende Inspecteurs zijn geplaatst, die er grootendeels dus op de belangrijke plaatsen niet zouden zijn, indien zij niet juist fgd. Inspecteur waren? Immers, te Makassar zouden stellig geen twee, te Ambon en Padang heelemaal geen hoofdofficier van den Geneeskundigen dienst zijn geplaatst, indien het niet juist was om op te treden als hoofd van den Dienst der Volksgezondheid in die gewesten, en de heer Tillema, die op die plaatsen is geweest, moet in de gelegenheid zijn geweest te bemerken dat de hoofdwerkzaamheid dezer functionarissen inderdaad burgerlijk werk is, zooals dat evenzoo het geval is met de onder hen dienende officieren van gezondheid. Dat niet altijd met evenveel succes wordt gewerkt, ligt evenzeer aan de uitgestrektheid der gebieden en de gebrekkige verkeersmiddelen als aan het groote gebrek aan bevoegde krachten bij den Dienst der Volksgezondheid. De bereidheid om naar de verre Buitenbezittingen te worden gezonden is bij een deel der door de Inlandsche scholen afgeleverde geneeskundigen niet groot, naar het schijnt. Zelfs voor plaatsen als Merauke, waar geen garnizoen ligt, is de Dienst van Volksgezondheid genoodzaakt geweest hulp te vragen aan den Mil. Geneeskundigen Dienst en is dan ook reeds een Officier van Gezondheid gezonden, terwijl als verzamelaar van materiaal voor de hygiënische tentoonstelling van September van dit jaar eveneens een officier van gezondheid 1e klasse een rondreis door de Molukken doet. Geen bewijs dat de Dienst van Volksgezondheid de hygiënische kennis der officieren van gezondheid onderschat. Zeer begrijpelijk, aangezien hygiëne wel een der meest door een militair arts in toepassing gebrachte deelen van zijn vak moet zijn, zeker op de Buitenbezittingen.

De aanstelling van twee geneeskundige inspecteurs, van den M. G. D. en een van den B. G. D., op ieder der genoemde hoofdplaatsen, zooals de heer Tillema blijkbaar wil, zou noch in 't belang van 's lands financiën noch in 't belang van den dienst zijn. Op vele plaatsen in de Buitengewesten is maar één hospitaal of ziekenzaal, die wel onder militair beheer staat, maar ook alle burgerzieken opneemt, op vele plaatsen is 't gotenstelsel militair of gaat het militaire in het civiele over; op alle plaatsen wordt het kantoor van den Mil. Geneesk. Chef ook gebruikt voor de plaatselijke en gewestelijke geneeskundige burgerlijke administratie. Zelfs indien de Dienst van Volksgezondheid in Ned.-Indië beschikte over de noodige materieele en persoonlijke krachten om overal een zelfstandigen burgerlijken geneeskundigen dienst op te zetten, dan nog zou dit op vele der Buitengewesten met hunne dikwijls nog eigenaardige toestanden niet in 't belang van de eenheid van leiding en van het algemeen geneeskundig werk zijn. Maar aangezien ook deze krachten, zooals reeds gezegd, grootendeels ontbreken, is de bestaande toestand op *dit* oogenblik uit een oogpunt van praktijk de eenige juiste. Overal waar de Dienst der Volksgezondheid te kort schiet is het Dep. van Oorlog met zijn veel grooter corps officieren van gezondheid gaarne bereid alle krachten voor die volksgezondheid in te spannen, zooals zelfs de Kon. Marine eveneens den laatsten tijd medehelpt, ook op het gebied der framboesia-

bestrijding. Het zal ons echter des te aangenamer zijn als die D. v. V. niet geregeld op verzoek om hulp dezerzijds zal moeten antwoorden: „geen burgerlijke geneeskundigen beschikbaar".

Ambon, 27 Mei 1926.

Naschrift.

In antwoord op het artikel van den heer Cool, aan hetwelk de Redactie mij gelegenheid gaf onmiddellijk mijne opmerkingen toe te voegen, deel ik mede, dat het mij bekend is, dat op de hoofdplaatsen der Buitengewesten fungeerende inspecteurs van den Dienst der Volksgezondheid zijn. Als de heer C. al mijn artikelen in 't Kol. Weekbl. met dezelfde welwillende belangstelling had gelezen als dat van 21-1-'26 zou hij de vraag niet hebben gesteld. Maar nu de vraag wel is gedaan, eischt ze beantwoording en toelichting. Wat is het geval? De functioneerende inspecteurs zijn militair arts. Dit beteekent, dat alles wat met den militair samenhangt, den voorrang heeft. In mijn reisbrieven heb ik hiervan treffende staaltjes vermeld. *Veel* meer nog heb ik er op mijn reis over vernomen! Maar ik mocht, noch kan alles publiceeren. Bovendien wilde ik in brieven *illustreeren*, niet *documenteeren*! Zoo heb ik o.m. geschreven, dat de functioneerende Insp. van den D. v. V. te Medan chef van het hospitaal was en bovendien een drukke specialiteitenpraktijk had. Hoe kan één persoon een drievoudige functie bekleeden? Een ander bezwaar is, dat de militaire arts gebonden is. Hij kan niet op tournée, tenminste lang niet zoo goed als voor de bevordering der militaire belangen noodig is. Een niet minder groot bezwaar is, dat de militaire arts is: geneesheer. Hij denkt en voelt klinisch. Hygiënist is hij uit roeping uiterst zelden. En juist van de mannen, die handelen uit roeping, uit aandrang, moeten wij 't hebben! Die menschen moeten nu vrij zijn in hun bewegingen. Dat *zijn* de militaire geneesheeren niet, en ze *kunnen* het niet zijn, krachtens hun militaire functie. Daarom is het noodig op de hoofdplaatsen vrije, „burgerlijke" titularissen te hebben. En als deze er zijn, zullen zij na eenigen tijd juist inzicht krijgen in de nooden der bevolking van die streken, die nu nog heelemaal terra incognita zijn!

Ik weet zeer goed, dat de Dienst der Volksgezondheid niet beschikt over het noodige personeel. Wat zou men zeggen van een administrateur eener suikerfabriek, die geen suiker kan maken, omdat hij nagelaten heeft tijdig voor bibit te zorgen? Wat zouden naar dividend verlangende aandeelhouders van zoo'n leiding denken? Wat ik denk van een gouvernement, dat in zake volksgezondheid blijk geeft van een dergelijke kortzichtigheid, zal ik maar voor me houden.

H. F. TILLEMA.

Bloemendaal, Juli 1926.

De Toekomst der Jongeren.

Onder dezen titel werden in de K. W. van 14 Januari en 25 Maart l.l. eenige beschouwingen geleverd met betrekking tot het vraagstuk der overbevolking in Nederland en, in aansluiting daarmede, op het belang voor de vaderlandsche jeugd om in zake emigratie den blik gevestigd te houden op onze Overzeesche Gewesten, waar voor die jeugd een loonend arbeidsveld te vinden is.

Dat het voor een aanzienlijk deel onontgonnen Indië werkkrachten behoeft, spreekt van zelf, maar ook dat men ginds alleen gediend kan zijn met welonderlegden, die hier te lande voor hun taak in Indië met de noodige kennis en kunde volledig toegerust zijn. Dezen zijn daar op hun plaats en vinden daar een plaats. Daarover bestaat geen verschil van meening. (Zie o.m. het Persoverzicht uit de Indische bladen — Uit de Europeesche pers: Het vraagstuk der werkloosheid in Indië — K. W. van 24 Juni, pag. 6).

In de in den aanhef genoemde stukjes ... waart „Wachter" in zijn Notities over S... Maatschappij (Orgaan v. d. Ned.-Ind. Pol. ... Bond, Bijblad van de Java-bode van 15 ... eene „onjuiste" voorlichting en een „gev... opwekking. Wie de stukjes met aandach... zal er, met de beteekenis welke men normaal ... woorden hecht, geen voorlichting in vinden, ... opwekking, maar dan voor hen die „in de ... vallen" zich een levensbestaan in Indië te s... Met de adjectieven „onjuiste" en „gev... blaast „Wachter" wel wat al te hoog van de ...

V.

De Corantijn.

Een rivier zonder eind.

Men schrijft ons:

De Minister van Koloniën heeft onder d... ning van 15 Juni jl. tot den Voorzitter der ... Kamer den volgenden brief gericht: „Ten ... op hetgeen ik in de vergadering der Tweede ... van 28 April j.l. heb medegedeeld omtre... standpunt ten aanzien van de Westgrens v... name (Hand. 1925-26, bl. 719, 2de kolom) ... eer U H.E.G. hiernevens te doen toeko... briefwisseling waarnaar in het Voorloopig ... der Kamer nopens de Surinaamsche be... voor 1926 onder 1° en 3° was gevraagd. Ik ... hierbij aan, dat eene mededeeling van de ... Regeering aan de Nederlandsche van de uit... van Schomburgk's exploratie, als aldaar ... bedoeld niet is ontvangen. Deze bescheiden ... onder inventaris overgelegd uitsluitend ter ... neming van de leden."

De mandarijn van de rubriek Surinam... Weekblad neemt in het nummer van 1 Ju... brief over, en laat dan volgen: „Wij ve... dat de leden der Tweede Kamer volle ... zullen schenken aan de briefwisseling, v... die welke is voorafgegaan aan de opdr... Schomburgk, omstreeks 1843, om de Cor... te nemen. Van het *allergrootste belang* is ... deeling van den Minister *dat een mededee... de Britsche Regeering aan de Nederlands... de uitkomsten van Schomburgk's explorati... ontvangen.*"

Waarom dit van het allergrootste belang ... zwijgt de schrijver. Het kan niet anders of ... moet gaan denken: hij weet er meer van! ... die geheimzinnigheid, nadat de schrijver z... weer heeft aangedrongen op openbaarheid! ... pijnbank is afgeschaft, blijft er nog het ... afdoende middel: den schrijver beleefd te ... ken eens voor den dag te komen met zijn ... En hem te herinneren aan de toespraak v... geneesheer tot Monsieur de Pourceaugnac ... ainsi soit, qu'on ne puisse guérir une maladi... ne la connoisse parfaitement".

Indologische Leergang

uitgaande van het Koninkl. Koloniaal Insti... Amsterdam.

Door het Koninklijk Koloniaal Institu... eenkomstig het in zijne statuten omschreve... een Indologische leergang ingericht ten dien... hen, die kennis wenschen op te doen ... Nederlandsch-Indië in verband met een ... stigen werkkring daar te lande of in ve... den wensch om te worden ingeleid in e... ken van wetenschap, welke op Nederlan... betrekking hebben.

Deze leergang kan bezocht worden door ... van verschillenden leeftijd en met uiteen... vooropleiding, staande het ter beoordee...

... met de leiding belasten, hoogleeraar-directeur der afdeeling Volkenkunde of iemand in staat geacht kan worden den leergang te volgen. In de eerste plaats is gedacht aan het bijbrengen van noodige kennis omtrent Nederlandsch-Indië aan hen, die bestemd zijn om te worden tewerkgesteld bij Indische ondernemingen van handel, landbouw en nijverheid, maar ook andere belangstellenden kunnen den leergang kunnen volgen. Het is bekend, dat hoe langer hoe meer de wenschelijkheid blijkt om eenigszins onderlegd omtrent plaatselijke toestanden en verhoudingen een werkkring in de koloniën te aanvaarden. Van regeeringswege is er herhaaldelijk de nadruk op gelegd, dat de opleiding der assistenten op de ondernemingen van landbouw en nijverheid te wenschen overlaat en dat de juiste wijze van optreden tegen de Oostersche werklieden noodig maakt het bezitten van eenige kennis omtrent den aard en de zeden der arbeiders en omtrent de voorschriften der arbeidswetgeving en van het arbeidscontract. Vooral in den tegenwoordigen tijd, nu bij Inlanders en Vreemde Oosterlingen het gevoel van eigenwaarde hoe langer hoe meer ontwaakt, is het meer dan ooit wenschelijk, dat eene oordeelkundige aanraking tusschen Westerling en Oosterling plaats vindt. In het algemeen kan worden gezegd, dat het thans voor ieder, die een kolonialen werkkring bekleedt, noodzakelijk is, zoo goed mogelijk bekend te wezen met land en volk, en met de bestuursvoorschriften van de kolonie, waarin men werkzaam is.

Het is dan ook een verblijdend verschijnsel, dat de instelling van den leergang groote instemming heeft gevonden bij vele besturen der voornaamste handels- en cultuurondernemingen, die van de gereedheid hebben doen blijken om, voor een werkkring in Indië bestemde, jongelieden den Indologischen leergang te doen volgen. Van de zijde der genoemde ondernemingen is het een groot voordeel genoemd, dat een jongmensch, in Nederland voor een Indischen werkkring voorbereid, naar Nederlandsch-Indië vertrekt, zoodat hij daar, eenigszins met land en volk vertrouwd, aankomt en later geleidelijk op den verkregen grondslag kan voortbouwen. De voor het volgen van den driemaandelijkschen leergang bestede tijd en de financieele offers, die sommige jongelieden daarvoor wellicht noodig zullen hebben, zouden in Indië ruimschoots loongevend blijken te zijn, omdat een grondslag is gelegd voor een goede aanraking met Inlanders en Vreemde Oosterlingen.

Zij beseffen verder, dat de Indische bestuursambtenaren, wier medewerking met de Europeesche ondernemers zoo nuttig is voor de ontwikkeling van Indië's hulpbronnen, terecht kunnen verwachten, dat die ondernemers voortaan alleen zullen laten uitkomen behoorlijk voorbereide jongelieden, zoodat misverstanden en botsingen met vaak treurige gevolgen zooveel mogelijk worden voorkomen.

De Indologische leergang wordt tweemaal 's jaars, in het gebouw van de Afdeeling Volkenkunde aan de Linnaeusstraat 2a te Amsterdam gehouden, zoowel van midden Maart tot midden Juni als van midden September tot midden December.

Voor de zeventien, tot nu toe gehouden, Indologische leergangen waren er 698 ingeschrevenen, (w.o. 64 dames), van wie 478 voor den geheelen leergang. Bovendien voor één of meer vakken 220 ingeschrevenen, in dier voege, dat de lessen in Volkenkunde van den Indischen Archipel zijn gevolgd door 635, in Maleisch door 635, in Tropische gezondheidsleer door 525, in Koloniaal-economische verhoudingen door 495, in Koloniale voortbrengselen door 489, in Aardrijkskunde van Ned.-Indië door 490 en in Staatsinstellingen door 486 leerlingen.

Van de 698 ingeschrevenen waren bestemd voor een werkkring bij ondernemingen van landbouw, handel en bankwezen in Ned.-Indië 397; artsen 134; officieren 65; van verschillende beroepen 102.

Gedurende den leergang wordt dagelijks gedurende twee lesuren onderricht gegeven, terwijl tevens de nadruk wordt gelegd op eigen studie onder leiding van het onderwijzend personeel en op het bezoeken van musea en koloniale instellingen.

In de handbibliotheek van de Afdeeling Volkenkunde bestaat gelegenheid tot zelfstudie en het raadplegen van boeken en kaarten. Boeken kunnen worden geleend uit de centrale bibliotheek van het Kon. Koloniaal Instituut.

Aan het einde van elken leergang wordt aan de daarvoor in aanmerking komende leerlingen door den hoogleeraar-directeur der Afdeeling Volkenkunde een getuigschrift uitgereikt, ten bewijze dat zij den leergang met voldoenden of wel met goeden of zeer goeden uitslag hebben gevolgd.

Het onderwijs omvat de navolgende leervakken, waarin per driemaandelijkschen leergang ongeveer 26 voordrachten per leervak worden gegeven:

1. *Inleiding tot de Volkenkunde van den Indischen Archipel* door Prof. J. C. VAN EERDE, directeur van de Afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut, en Prof. Dr. J. P. KLEIWEG DE ZWAAN, anthropoloog bij die Afdeeling.
2. *Inleiding tot de Aardrijkskunde van Nederlandsch-Indië*, vooral met het oog op den grooten landbouw, het mijnwezen, den handel en het verkeer, door C. LEKKERKERKER, archivaris van het Bali-Instituut.
3. *Eenige kennis van het Maleisch* door M. JOUSTRA, archivaris van het Bataksch-Instituut.
4. *Eenige kennis van koloniaal-economische verhoudingen* door Prof. G. GONGGRIJP, economist bij de Afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut en lector aan de Universiteit van Amsterdam.
5. *Inleiding tot de Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië*, vooral met het oog op de agrarische en de arbeidswetgeving, door Mr. J. SLINGENBERG, vice-president van de Arrondissements-rechtbank, en Mr. H. J. BOOL, secretaris van het Tabaks-Bureau.

Bovendien worden per driemaandelijkschen leergang voordrachten gehouden over elk der volgende onderwerpen.

a. *Tropische gezondheidsleer:* overzicht der tropische volksziekten; persoonlijke gezondheidsleer voor den Europeaan in de tropen; sanitaire organisatie, in het bijzonder op landbouwondernemingen in de tropen, door Prof. Dr. W. A. SCHÜFFNER, directeur van de afdeeling Tropische hygiëne van het Koloniaal Instituut en Prof. Dr. E. P. SNIJDERS, patholoog bij die afdeeling.
b. *Koloniale Voortbrengselen* door Prof. Dr. L. PH. LE COSQUINO DE BUSSY, directeur van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut (13 voordrachten).
c. Zoonoodig zullen ten dienste van den leergang ook voordrachten over *andere koloniale onderwerpen* worden gehouden.

Er zal gelegenheid bestaan voor het volgen van de voordrachten over enkele der genoemde onderwerpen, doch slechts het met voldoenden, goeden of zeer goeden uits'‑g volgen van den volledigen leergang kan aanleiding zijn tot het verkrijgen van het hoogergenoemde getuigschrift.

De achttiende leergang wordt geopend op Maandag 13 September en eindigt 11 December 1926.

Men kan zich voor den leergang laten inschrijven ten kantore van de Afdeeling Volkenkunde van het Koninklijk Koloniaal Instituut, te Amsterdam, tegen storting van ƒ 25.—. Voor het volgen van afzonderlijke leervakken wordt ƒ 5.— per leervak gestort (Postgiro No. 57474).

Van Week tot Week.

Dinsdag 13 tot Maandag 19 Juli.

De ramp op Sumatra's Westkust. Sedert het vorig weekoverzicht zijn geen nadere berichten over de aardbevingen ter Sumatra's Westkust, zoodat de hoop mag worden gekoesterd, dat de ergste verschrikkingen thans een einde hebben genomen. Intusschen vormden zich hier te lande in onderscheidene plaatsen comité's met de bedoeling door geldinzamelingen de gevolgen der ontzettende ramp zooveel mogelijk te verzachten. Ook bestaan er bij verschillende vereenigingen plannen liefdadigheidsvoorstellingen te geven, eveneens ten bate der zoo zwaar getroffen bevolking in de omgeving van Padang.

Resident van Ternate. Batavia, 15 Juli (Aneta).[1] De benoeming van den assistent-resident van de afdeeling Palembangsche Bovenlanden (Lahat), P. F. J. Karthaus tot resident van Ternate, is ingetrokken. Als zoodanig is nu benoemd de ass.-resident in de afdeeling Singkawang, W. A. Hovenkamp.

P. A. J. Koot †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 38 jaar overleden de heer P. A. J. Koot, oud-officier van gezondheid 1e kl. O.-I. leger.

De „Soeban Ajam" zaak. Uitvoerige Aneta-telegrammen maken melding van de behandeling (door den Raad van Justitie te Padang) van de beruchte zaak tegen den voormaligen administrateur der cultuuronderneming „Soeban Ajam" in Benkoelen, Van der Stok, beschuldigd van gruwelijke mishandeling en menschonteerend straffen van mannelijke en vrouwelijke contractanten op genoemde onderneming.

Dr. F. W. van Haeften †. Te Wassenaar is overleden de heer Dr. F. W. van Haeften, gepens. kolonel-titulair bij den geneesk. dienst van het O.-I. leger en o.a. ridder der Militaire Willemsorde.

Geestelijke verzorging van het leger. Batavia, 12 Juli (Aneta). De Volksraad heeft met 19 tegen 9 stemmen verworpen den post tot invoering van legerpredikanten en -aalmoezeniers.

Resident Moolenburgh. Batavia, 12 Juli (Aneta). Een ziekteverlof van één jaar is, met ingang van 20 September, verleend aan den resident van Bali, den heer P. E. Moolenburgh.

De commissie voor de Fabrieksnijverheid. Volgens het Alg. Ind. Dagbl. (de Preangerbode) zou de Commissie voor de ontwikkeling der Fabrieksnijverheid in Indië den 2en Juli worden opgeheven.

Het verzet in Atjeh. Kota Radja, 13 Juli (Aneta). Een patrouille onder luitenant Schreuders legde in het Kloeënsche 9 verzetslieden neer en maakte blanke wapens buit. Onzerzijds is één man gesneuveld en zijn 2 man gewond.

H. I. Gerritzen †. Blijkens bij de familie ontvangen bericht is den 13en dezer te Buitenzorg overleden de heer H. I. Gerritzen, gep. luitenant-kolonel geneesk. dienst O.-I. leger.

De pensioenen der vóór 1920 gep. militairen. Batavia, 14 Juli (Aneta). De Volksraad nam met 27 tegen 8 stemmen aan een amendement-Aay tot gelijkstelling van de militaire pensioenen van vóór 1920 voor alle zestigjarigen, dus ook voor officieren en onderofficieren.

W. A. van der Kruk †. Te Sigli is overleden de eerste luitenant der infanterie O.-I. leger W. A. van der Kruk.

Pr. H. Wortel †. Te Laren is bericht ontvangen, dat Pater H. Wortel van de orde der Franciscanen, thans als missionaris werkzaam op Nieuw-Guinea, op 62-jarigen leeftijd is overleden.

J. J. de Naeff †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer J. J. Naeff, oud-assistent-resident bij het Binnenl. Bestuur.

Mr. W. W. Brouwer. De president van den Raad van Justitie te Padang, Mr. W. W. Brouwer, is benoemd tot raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.

Audiëntie Gouverneur-Generaal. De benoemde Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal aan hen, die hem over dienstzaken wenschen te spreken, daartoe gelegenheid geven op Donderdag en Vrijdag 29 en 30 dezer van 11 tot 1 uur, in het gebouw van het Departement van Koloniën (ingang Binnenhof).

Aan hen, die van deze audiëntie wenschen gebruik te maken, wordt verzocht zich vóór Dinsdag 27 dezer schriftelij kop te geven aan den chef van het kabinet van het Departement van Koloniën, onder vermelding van qualiteit en woonplaats en onder mededeeling, op welken der beide vastgestelde dagen men wenscht te komen.

De pionier van Deli. De eerste tabaksplanter ter Sumatra's Oostkust, de heer J. Nienhuys te Blo[...] daal, heeft den 15en dezer zijn negentigsten jaardag herdacht. Het is begrijpelijk, dat het man, die den grondslag heeft gelegd tot he[...] drijf, dat thans tot de eerste welvaartsfactoren Indië kan worden gerekend, niet aan belan[...] ling heeft ontbroken.

Het Pan Pacific Science-Congres. Batavia, 15 (Aneta). Tot afgevaardigden op het Pan P[...] Science-Congres, hetwelk dit jaar te Tokio [...] gehouden, zijn benoemd de navolgende he[...] dr. A. A. L. Rutgers, directeur van het dep[...] Landbouw, Nijverheid en Handel, voorzitter; H. J. F. Bijlmer, officier van gezondheid d[...] klasse; dr. B. J. O. Schrieke, hoogleeraar a[...] Rechtshoogeschool te Batavia; ir. J. H. G. [...] pers, hoofd van den Dienst der Triangulatie; W. F. Gisolf, leeraar in de Mineralogie a[...] H.B.S. te Bandoeng; dr. J. Boerema, directeur het Koninklijk Magnetisch en Meteorologisch [...] servatorium te Batavia; dr. Ch. E. Stehn, ge[...] 2de kl. bij het Vulkanologisch Onderzoek e[...] K. W. Dammerman, hoofd van het Zoölogisch [...] seum en Laboratorium te Buitenzorg.

De voorzitter zal voorstellen het Congres i[...] jaar 1929 in Ned.-Indië te houden.

De pest in Midden-Java. In de week van 30 M[...] 5 Juni zijn in totaal slechts 40 pestgevallen g[...] stateerd, waarvan in de afdeeling Magelang [...] Poerbolinggo 3, Jogjakarta 6, Soerakarta 1, [...] lali 2, Klaten 4 en Pekalongan 22.

Dr. Luther naar Curaçao. De correspondent v[...] *Nwe Rott. Ct.* te Berlijn meldt, dat de ge[...] rijkskanselier dr. Luther weldra een reis za[...] dernemen naar Curaçao.

Ridderdag. Een 70 ridders van de Militaire Wil[...] orde beneden den rang van officier zijn in R[...] dam feestelijk ontvangen door een comité u[...] burgerij (zie bijzonderheden in *N. R. Ct.* va[...] Juli, Ochtendbl. D.).

Twee boormeesters door een trein gedood. Soer[...] 19 Juli (Aneta). Twee Amerikaansche boorm[...] ters van de Bataafsche Petroleum-Mij., de h[...] Glass en Daws, zijn bij het passeeren per m[...] fiets van een spoorwegoverweg alhier door de trein gedood.

Directeur van het Dep. van Financiën. Den heer [...] Bodenhausen, directeur van het Departement [...] Financiën, is met ingang van 8 September op verzoek eervol ontslag verleend onder dankbetuiging.

Begroeting van den nieuwen Landvoogd. Batavia [...] Juli (Aneta). Hr. Ms. kruiser Java zal den [...] wen landvoogd, jhr. mr. De Graeff, tot S[...] tegemoet varen en escorteert de Grotius, [...] boord waarvan de Gouverneur-Generaal zich [...] vindt, tot Tandjong-Priok, alwaar de rest va[...] Indische vloot zal zijn ter begroeting.

De filmoperateur Willy Mullens gewond. Medan, 1[...] (Aneta). Willy Mullens is door een botsing [...] zijn auto met een ossekar uit den auto geslinger[...] met bloedende wonden aan het hoofd buiten[...] nis opgenomen. Zijn toestand is niet levensge[...] lijk. De auto is zeer zwaar beschadigd.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[...]

De aanstaande Poppententoonstelling.

Van 13—20 November a.s. zal, onder het eere-p[...] dium van mevrouw *E. Patijn-de Brauw,* in de [...] van hotel „De Witte Brug" te 's-Gravenhage een [...] toonstelling worden gehouden van poppen en an[...] kinderspeelgoed. De opbrengst zal strekken ten [...] van de Vereeniging *„Naar het Strand"* (voorzitter *C. M. Mol),* welke ten doel heeft: de hygiënische [...] langen van de behoeftige zwakke, *kleine* kind[...] behartigen en zich verheugen mag in de sympathie [...] stadgenooten.

Zij exploiteert twee dagkolonies: één aan het s[...] één op Zorgvliet, waar zij de kleintjes verzo[...] nog niet in aanmerking komen voor vacantiek[...] Het zijn vooral kinderen met Engelsche ziekte, [...] beentjes, kromme ruggetjes, kinderen met sc[...] en bloedarmoede, en verder die vele patiëntjes [...] door mazelen, kinkhoest, roodvonk, diphterie e[...] zwakt zijn en daarna niet weer op hun verhaal [...] nen komen.

1) De Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de „Nwe Rott. Crt.".

uist op den leeftijd van 2—7 jaar komen deze ziek- zoo vaak voor, en bestaat er zoo heel veel behoefte verpleging, opdat niet onherstelbaar nadeel aan zwakke schepseltjes zal worden toegebracht.

och, hoe meer succes, hoe meer uitgaven! Zonder en steun kan de Vereeniging haar zegenrijk werk voortzetten. Het Comité stelt zich voor, de ten n te stellen poppen te verdeelen over verschillende bricken, bijv. poppen in nationale en internationale ederdrachten, in historische costumes, sierpoppen, ppen geheel door kinderen aangekleed, groepen, enz.

r zal ook een afzonderlijke *Oostersche Afdeeling* deze tentoonstelling verbonden zijn, waarvoor niet en Oost- en West-Indische, maar ook o.a. Chinee-, Japansche en Arabische poppen in typische klee-drachten, eventueel in groepen of huizingen, inge-den kunnen worden, om zoodoende tevens meer-bekendheid te verspreiden en belangstelling op wekken, zoowel voor de bewoners van den Indi-en Archipel, als voor de kolonies Suriname en racao.

Vie hiervoor inzendingen heeft, of op de een of an-e wijze mede wil werken, melde zich aan bij me-uw *G. van Beresteyn-Tromp, 7 Heerengracht, Den g*, lid van het Dagelijksch Bestuur dier tentoonstel-, die gaarne bereid is inlichtingen te geven, raad-ingen te ontvangen en overleg te plegen omtrent en ander.

Jade.

Wie van Oostersche kunst houdt, verzuime niet de gebreide Jade-tentoonstelling te gaan zien, welke tot het einde dezer maand gehouden wordt in *stzaal Kleykamp*, Oude Scheveningscheweg 17 te ravenhage. Men kan dan tevens menige leerzame elijking trekken tusschen deze kunstproducten en uit den Indischen Archipel, welke vaak treffende eenkomsten vertoonen.

inleiding tot den geïllustreerden catalogus dezer onstelling schreef de heer *A. J. Kleykamp* een be-ekkende studie over Jade, waaraan wij het vol-e ontleenen:

de is een van de oudste mineralen, waaruit de volken en vooral de Chineezen hunne gebruiks-kunstvoorwerpen vervaardigden. Het mag dan ook eemding wekken, dat in Nederland, waar reeds af het begin van onzen handel op Indië een groote ngstelling voor alles, wat Chineesch was, bestond, zoolang betrekkelijk onbekend was. De meer en r groeiende belangstelling stamt eerst uit de laatste en.

de (Chineesch Yü) is een verzamelnaam voor ne-iet en jadeit. Om zijn groote hardheid werd dit eraal reeds door de oude volken gebruikt voor het vaardigen van hunne werktuigen, zooals: beitels, ers, etc.

eze gebruiksvoorwerpen zijn gevonden in verschil-e deelen van de wereld: in het oude gedeelte van opa, Amerika en Azië.

lgemeen wordt aangenomen, dat vóór het begin van e jaartelling, voorwerpen van jadeit in China ver-rdigd werden van materiaal, dat op Chineeschen em was gevonden (Shensi provincie). Gedurende gedeelte van de Han-periode (206 v. C.—190 n. C.) d jade, en dan in ruwen vorm, in China geïmpor-d, vooral uit Turkestan, later ook uit Yunnan en na. Enorme transporten van ruw jade vonden plaats s den handelsweg van Khotan naar Peking; het oeren van deze zendingen duurde gewoonlijk 4 à aanden.

ok nu nog wordt in China slechts bij uitzondering e in ruwen vorm gevonden in rivierbeddingen, doch bij moeten wij in aanmerking nemen, dat het daar-niet uitgesloten is, dat er nog meer jade te vinden daar Midden-China nog nooit systematisch uit een gisch en mineralogisch oogpunt is onderzocht.

is voor het eerst eenigszins in Europa bekend en door Marco Polo, die nog geen Europeeschen hiervoor wist, maar het wel beschreef. Later, in cht een Spaansch dokter eenig jade uit Cen-Azië mee. In de 17e eeuw werd jade als heel-del tegen nierziekten in Spanje en Frankrijk zeer aagd en noemde men het Piedra de hyadha (nier-en), in 't Fransch vertaald pierre de l'ejade, later sterd in „le Jade." Het is het hardste mine-l, dat er bestaat en juist om deze eigenschap de steen dan ook zoo gewild en ten allen tijde China zoo gezocht geweest, veel meer dan edel-enten. Het is langen tijd onbekend geweest, de Chineezen deze harde steenen zoo kunstig konden bewerken; het bleek echter, dat men dit met slechfs eenvoudige werktuigen verrichtte. In de eerste plaats zijn, naar vanzelf spreekt, noodig het oneindige Chineesche geduld en de Chineesche smaak, terwijl het eigenlijke instrument om het te bewerken, is: een kleine liggende as, die met den voet in draaiende beweging wordt gebracht. Aan het einde van die as worden verschillende cirkelzaagjes bevestigd, terwijl om boringen te doen plaats vinden, aan het einde van de as, naalden of kleine boortjes worden bevestigd. Voor verschillende bewerking en versiering heeft men andere zaagjes en men kan het instrument dan ook het beste vergelijken met dat van een tandarts. Enkele keeren worden ook boren met diamanten punt gebruikt, terwijl ook dunne lintzagen zonder kartels, in den vorm van onze figuurzaag worden en werden gebezigd. Tevens werd bij het boren gebruik gemaakt van verschillende soorten zand, ook wel van gemalen krital of saffier, met water nat gemaakt. Bij de oude instrumenten was dus de zaag vast, terwijl het te bewerken voorwerp in de verschillende richtingen werd gedraaid; in den tegenwoordigen tijd echter past men, evenals in de diamantenindustrie, juist de tegenovergestelde methode toe.

De mooiste voorwerpen zijn wel die, welke den dooden in het graf werden medegegeven, waaronder ook de godsdienstige symbolen behooren en de amuletten.

Er waren in de voorboeddhistische tijden n.l. 6 voorwerpen van jade, welke dienden om aan den hemel, de aarde en de vier windstreken eerbied te betuigen. Deze stukken beeldden de goddelijkheid uit, in denzelfden zin, als later een boeddhabeeld deze voorstelde.

In den oud-Chineeschen tijd had men niet de gedachte de goddelijkheid te verpersoonlijken, hun godsdienst was om zoo te zeggen astronomisch. Begroef men dus den doode te midden van de 6 jade-voorwerpen, die de goddelijkheid uitbeeldden, dan was de doode ook in het leven, na den dood, temidden van de goddelijke machten.

De hier bedoelde jade voorwerpen hebben een vasten vorm, ofschoon naar gelang van den tijd, dat de voorwerpen werden vervaardigd, eenige kleine wijzigingen voorkwamen.

De kleeding, als versiering van het lichaam van den doode, neemt uit kunstoogpunt beschouwd een belangrijke plaats in. Behalve jadeplaten, dienende om de kleeding te verzwaren, werden jadevoorwerpen mede begraven in den vorm van visschen, vlinders, kikvorschen en monsters (pi-sieh). Dat onder deze voorwerpen specimina zijn van het beste, dat in de tijden van de Chou- en Handynastie werd vervaardigd, kan worden nagegaan uit het feit, dat de keizers uit dien tijd de belangrijkste kunstproducten lieten meebegraven met de keizerlijke dooden. Er zijn graven gevonden van 7 M. lang en 5 M. hoog, zoodanig opgevuld met schatten, dat de opstandelingen, die deze graven plunderden, slechts een gedeelte konden meenemen.

„Jammer maar, dat de meeste graven reeds lang geleden zijn leeg geplunderd; het is echter niet uitgesloten, dat nog eens een graf zal worden ontdekt." Zoo meent de heer Kleykamp, die zijn „Inleiding" eindigt met de woorden:

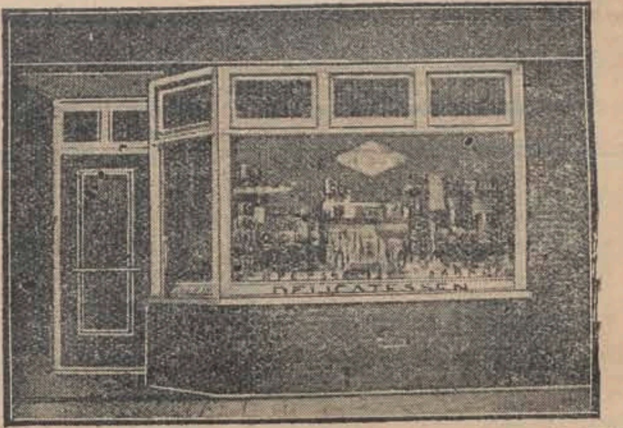
> „De liefde voor het jade is nog lang niet verdwenen, nog steeds neemt het jade een belangrijke plaats in onder de Chineesche kunstvoortbrengselen, hoewel de spoed van den tegenwoordigen tijd een bewerking, zooals die vroeger geschiedde, niet meer toelaat. Wij vinden echter vooral onder de kleinere jade-voorwerpen (lijfsieraden) zeer fraaie specimina, die aan zeer hooge eischen voldoen."

Wij beamen volkomen den wensch van den schrijver: dat deze tentoonstelling de belangstelling moge trekken welke zij verdient, een belangstelling, die bij velen zal overgaan in bewondering voor al het vele schoone, dat de Chineezen met hun taai geduld, met den hun aangeboren en verfijnden smaak, tevens met hun innerlijke rust, wisten tot stand te brengen.

Zeer terecht merkte *Just Havelaar* onlangs in „Het Vaderland" op:

„Indien schoonheid iets als wijding veronderstelt, iets als innerlijke voornaamheid, dan zeker heerscht de schoonheid meer in de zalen met Oud-Chineesch Jade, dan in die met hedendaagsche schilderkunst.

„Kunst is geest en de geest is aristocratisch, nu zoo goed als duizend jaar geleden of als duizend jaar later. En wat de aristocratie beteekent, kan moeilijk beter worden aangetoond dan door deze volkskunst. De ware aristocratie is niet die van een bepaalde, enge kaste, zij is niet een afzondering en een tyrannie, maar zij is

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

de aangeboren zin voor adel van vormen, voor hoogheid van geest.

„Zij is het besef, dat in soberheid, zuiverheid, fijnheid, dat in aesthetische rechtschapenheid de schoonheid het best gediend wordt. Zij is de weerzin voor het luidruchtige, haastige, moedwillige, rommelige en chaotische. Door en door aristocratisch moet een volk voelen, dat tallooze eeuwen achtereen, in telkens wisselende vormen, eenvoudige voorwerpen met zulk een liefde bearbeidde, dat zulk een respect toonde voor de kostelijke materie, dat deze materie zoo van zelf vergeestelijkte."

Hetzelfde kan immers ook gezegd worden van de Indonesische volkskunst. Hoe innig mooi zijn — om maar iets te noemen — de Timoreesche kalkkokertjes *(tibaqs)*, welke thans in het uitstalraam van Boeatan liggen!

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Politieke toestand.

Naar het oordeel der Regeering *(Bat. Nwsbl.* 8, 9 en 10 Juni *„Volksraad"*, M. v. A.) heeft *het contact op politiek gebied van de Inlandsche bevolking met het buitenland* zich in den laatsten tijd van Mekka en Caïro tot de belangrijkste deelen van Azië uitgebreid. Voor twijfel of de Regeering — in algemeenen zin — wel altijd voldoende op de hoogte is van die aanraking der Inlandsche bevolking met het buitenland, is geen goede grond aanwezig. Immers, parallel aan de bedoelde uitbreiding van de buitenlandsche aanraking der bevolking valt een uitbreiding en verdieping te constateeren van de werkzaamheden zoowel der *Kantoren voor Inlandsche, Chineesche en Japansche Zaken, als van het Hoofdparket* en heeft zich een voorshands bevredigende rechtstreeksche verbinding ontwikkeld tusschen de Indische Regeering en de Nederlandsche *diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging in de betrokken gebieden*, hetgeen in onderling verband — men verlieze daarbij de uitheemsche dagbladpers ook niet uit het oog — de Regeering in staat stelt vrij volledig op de hoogte te blijven van de politieke en godsdienstige stroomingen onder de bevolking en de wegen, waarlangs deze met het buitenland in verbinding staan. Aan een speciaal bureau tot ordening en verwerking der op de aangeduide wijze verkregen gegevens, bestaat daarom geen behoefte. Dat in tegenstelling met vroeger, thans aan het Bureau voor Inlandsche Zaken te weinig invloed is toegekend, kan de Regeering niet beamen. Nu zoowel als vroeger hebben de van dit bureau uitgaande adviezen de volle aandacht der Regeering, doch Zij mag, met alle waardeering voor hen, die aan het hoofd daarvan stonden en staan, niet nalaten die adviezen te toetsen aan alle factoren, welke zich in de betrekkelijke aangelegenheid doen gelden, terwijl bij Haar de verantwoordelijkheid voor de beslissing blijft. Dit geldt ook voor adviezen, door het Kantoor aan andere autoriteiten uitgebracht.

Den 8sten Juni is het tweede *Pan-Islamielisch Congres* geopend onder voorzitterschap van Ibn Saud (Tel. uit Caïro aan *De Loc.* van 9 Juni, blz. 36). De afgevaardigden, die aan dit congres deelnemen, vertegenwoordigen Britsch-Indië, Rusland, *Java*, Syrië, Palestina, Egypte, Hedjaz en Soedan. Het congres zou het Kalifaat-probleem en de toekomst van de heilige steden in Hedjaz bespreken. Dit congres, dat te Mekka gehouden zou worden, gaat in Mohammedaansche kringen door voor belangrijker dan het half Mei te Caïro gehouden congres. Ook in *Javaansch-Mohammedaansche* kringen is men die meening toegedaan.

De redacteur in Nederland van het *Soer Hbl.* (8 Juni, 3de bl.) constateert, dat de nieuw benoemde gouverneur-generaal, *jhr. mr. dr. A. C. D. de Graeff*, ook in het Buitenland een goede Pers heeft. Welk buitenlandsch blad bekommerde zich, een 25 jaren geleden nog maar, om een nieuwen Indischen landvoogd! Maar sedert *Ned.-Indië in de internationale wereldgemeenschap een belangrijke schakel* is geworden, sedert het vreemde kapitaal zich al meer en meer voor Indië is gaan interesseeren, stelt men buiten Nederland belang in Indië, let men nauwkeurig op al wat er in den Archipel voorvalt en onderzoekt men nauwkeurig wat er op het gebied van politiek gebeurt.

De *Java-Bode* (9 en 10 Juni *„China anti Eng..* en *„Ned.-Indië en China")* interviewde *Rev. Jo..den*, Amerikaansch zendeling en Privaat-Docent .. Hannoi universiteit, die op Java kennis gemaak.. met verschillende onzer instellingen. Hij heeft hi.. gezien, waartegen gewaarschuwd dient te worden.. dat ook daarin een zekere mate van overeenko.. te bespeuren met wat zich langzamerhand in .. heeft ontwikkeld. Ned.-Indië staat niet los va.. Mongoolsche rijk; het is daaraan verbonden do.. geziene banden; het is geketend in de lange .. werktuigen tegen de isolatie van de Sovjet. Spr. .. dat onze pers waakzaam is. Er kan niet te veel op .. den gewezen, dat het eerste belang voor een .. ontwikkeling, iets, waarop ook de Inlandsche .. king recht heeft, is een groote kalmte in iedere .. kings-sfeer. De scherpste aandacht moet word.. geven aan iedere poging om de rust te versto.. aan wat daartoe aanleiding kan geven.

Wij vestigen de aandacht op de volgende arti.. *„De Manilla-Bladen over Java"* en *„Uit de Pacific.. den"* (*Java-Bode*, 9 Juni), *„Recht of Politiek"* .. *Hbl.* 9 Juni), *„De Regeering en de intellectueele .. nalisten"* (*Deli Crt.* 17 Juni, 2de bl.), *„Het comm.. in Indië* (*De Loc.* 10 Juni, blz. 13), *„Chineesch.. niek"* (*Bat. Nwsbl.* 31 Mei, 5, 9 en 14 Juni), *„.. over Rusland"* (*Bat. Nwsbl.* 14 Juni) en *„Chin.. opvattingen omtrent Vrijheid"* (*Soer. Hbl.* 7 Juni..

De woningverbetering. Hygiëne.

In de laatste maanden is er van overheidswege .. der groote belangstelling waar te nemen voor .. betering van de woningtoestanden in de kam.. Nadat het B.B., verschillende locale ressorten .. van particuliere maatschappijen („het groot-kap.. in dit opzicht reeds belangrijke dingen hebb.. stand gebracht, gaan de naamlooze vennootsch.. den Inlandschen woningbouw blijkbaar op groote .. aanpakken. Soerabaja moet zoo spoedig mogelijk .. den Inlandschen werkman, bediende, venter .. ambte bewoonbaar worden gemaakt; ook Cherib.. Batavia gaan het huisvestingsprobleem oplossen .. zelfde wijze als die waarop Semarang daarmee .. een begin maakte; straks volgt Jogja. Hoe ver de .. gebouwde en ontworpen moderne kampongwo.. afstaan van de in hygiënisch opzicht toelaatba.. landsche begeerten en behoeften der bewon.. moeilijk na te gaan. Dat de Javaansche toekang .. zijner vele verschillend-betoonde inggih's het .. zerzijds toegedachte huis betrekt, rechtvaardigt .. gedachte dat hij er mee content is. Maar uit het .. woond blijven van panden, die hem niet met .. aandrang worden geboden en vooral aan het kn.. der bewoners aan hun huisje — indien hun dit .. toegestaan — zoodra ze het naar hun opvatti.. woonbaar willen gaan maken met schotjes, ka.. schutsels, is toch wel eenige leering en aanwij.. trekken: dat er aan onze goed bedoelde en naarst.. studeerde woningverbetering voor Inlanders ie.. pert. Het kan ook niet anders. Men moet voor den .. van een goede Inlandsche woning niet alleen arc.. of architect en geschiedvorscher, of architect, ges.. vorscher en desakenner zijn: men moet ook In.. wezen. Om een Inlandsch huis te kunnen doen .. woorden aan de verwachtingen en eischen, .. bewoner er met recht aan stelt, moet de bouw.. verwachtingen en eischen kennen niet door ond.. ging van zijn ondergeschikten of uit waarnemi.. studie alleen — maar bovendien en vooral door .. vinding. Dit laatste moet den Westerschen huiz.. wer ontbreken. Hij mist ten deze noodzakelijk de .. ling" van den kampong-Inlander. Daarom zou *De* .. (7 Juni, blz. 3) der Regeering in overweging .. geven dat Zij, bij de uitvoering van de aanst.. verbetering op groote schaal van kamponghuizen .. stadsdesa's, een kans geeft tot verkrijging van wo.. typen, welke zich meer aanpassen kunnen aan de .. landsche leefwijzen, behoeften, gebruiken, gewoo.. kortom woningen, die meer beantwoorden ku.. de Inlandsche feeling dan de deskundigste Wes.. gedachte volkswoning. Zij tracht dit pogen te be.. stelligen door de Inlandsche bouwkundigen (er .. ruim 1000) in staat te stellen om met project.. den dag te komen. Het beste ware dit te bereik.. het uitschrijven van een eenvoudig opgeze.. vraag.

De Loc. (11 Juni, blz. 18) schrijft over „De .. len en plannen der Soerabajasche volkshuisvesting.. *Soer. Hbl.* (8 Juni, 3de bl.) over „Stakingsrapp.. woningmisère". In het *Soer. Hbl.* van 8 Juni .. lezen wij, dat prof. *H. M. Neeb*, voorzitter van het ..

...mité van de *Eerste Hygiënische tentoonstelling te* ...ndoeng *in Juni 1927*, voor leden van den Volksraad ...n voordracht heeft gehouden over die tentoonstelling. ...ze tentoonstelling heeft ten doel onder alle kringen ...r bevolking meer bekendheid te geven aan en be...gstelling op te wekken voor de gezondheidsleer, ...r praktische toepassingen en daardoor bereikte re...taten. De tentoonstelling zal een zooveel mogelijk ...nschouwelijken indruk geven van de verschillende ...kten en factoren, welke de menschelijke gezondheid ...de tropen bedreigen, de gevolgen van die ziekten ...monstreeren en hoe de bestrijding op de eenvoudig... doeltreffendste en minst kostbare wijze ten uitvoer ...racht kan worden Spr. vestigt de aandacht op *de* ...*ernationale beteekenis*, welke een dergelijke tentoon...lling tegenover de omringende landen van den Paci... Europa en Amerika kan hebben.

Onderwijs. Een mooi resultaat.

Het *Bat. Nwsbl.* (14 en 15 Juni, 2de bl. „*Volksraad*") ...leent e. e. a. aan het afdeelingsverslag betreffende ...*nderwijs*". Ingestemd werd met de maatregelen reeds ...or de Regeering getroffen om *het tekort aan onder...zend personeel* te verminderen. In vergelijking met ...n onderwijzer in Holland heeft zijn collega in Indië ...angrijk betere vooruitzichten en in het algemeen ...n positie, die hem in staat stelt een hoogeren levens...ndaard te voeren dan in het moederland mogelijk ...n zijn. Ten onrechte is in Holland getracht de toe...nning van studietoelagen in een ongunstig licht te ...llen door te spreken van een „lokpremie"; sedert ...ruimen tijd worden dergelijke toelagen ook voor an...re categorieën van ambtenaren (b.v. voor de rechter...ke macht) beschikbaar gesteld, zonder dat het ooit iemand is opgekomen dit te veroordeelen. In strijd ...t de beginselen van de B. B. L. 1925 is de toekenning ...n die premie evenmin. Gevraagd werd o.m. na te ...n om welke redenen de particuliere vereenigingen ...er slagen in het verkrijgen van personeel; uit de ...r haar gevolgde werkwijze zou wellicht leering zijn ...rekken. Misschien zou een koloniale kweekschool ...ederland aanbeveling verdienen. In overweging ... gegeven een spoedige oprichting van *een kweek...ol in Indië*, maar dan een met een volwaardige op...ng, identiek aan die, welke de Hollandsche exa...programma's eischen. Omdat de I. E. V.-kweek...ol reeds voorziet in de behoefte van West-Java zou ...gouvernementskweekschool te Malang te vestigen ... Wat — zoo werd gevraagd — denkt de Regeering ...de verwerping door den Volksraad van het alge...er Kweekschoolplan, ter verbetering van de oplei...ng van leerkrachten in Indië te doen?

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* van 10 Juni, 3de ... „*Bemoedigende teekenen*" van *Zentgraaff* en „*Uit School, Begrootingsmomenten*" van *Klapper*.

Indien het nog noodig ware, heeft *de Kweekschool ...n het Indo-Europeesch-Verbond* te *Bandoeng* dit jaar ...dingend haar recht van bestaan bewezen, schrijft het ...*t. Nwsbl.*". De school bestaat thans vier jaren; zij ...erde reeds in 1924 enkele candidaten af, maar werkt ...elijk pas twee jaren op volle kracht. Aan het jongste ...men voor hulponderwijzer, te Bandoeng afgenomen, ...en deel 92 candidaten van de I. E. V.-kweekschool, ... 32 mannelijke en 60 vrouwelijke. Daarvan zijn ge...gd 65 candidaten, t. w. 21 mannelijke en 44 vrou...lijke, d. i. ruim 70 pct. Dit zijn cijfers, zooals geen ...el ander opleidings-instituut kan aanwijzen. Het ...r. *Hbl.* (7 Juni) merkt hierbij op, dat het blad *de ...ussen der zusterscholen* vergeet. Met reden mag het ...E. V. trotsch zijn op zijn kweekschool.

...e *Loc.* (16 Juni) bericht: Te Bandoeng zijn ge...agd voor 't volledig *hoofdakte-examen:* Mej. W. ...er, E. M. Boorsma, Th. M. G. le Cocq d'Armand...e, V. J. M. Lichtenvoort, L. V. J. R. Fikenscher, L. Chevalier, N. Kruys Voorbergen en de heeren J. C. ...us, N. W. Mul en H. J. Stevens.

Radioconcerten.

...*Soer. Hbl.* (10 Juni, 3de bl.) schrijft over de ...sting van het tweede concert van *Iturbi* te Soe... De uitzending is in de stad over het algemeen goed ontvangen. Ook in Malang en omstreken heeft ...n het concert goed kunnen hooren. Dat enkele be...elingen nog wat moeite hadden met afstemmen ligt ...or de hand; de geroutineerden waren zeer voldaan. ...broadcasting, door den Soerabajaschen Kunstkring ...op de vele ondernemingen zeer gewaardeerd wor...; een 100-tal personen, werkzaam in de bergcultu... bezitten reeds een radio-ontvanger. Het verheugde ...blad instemming met hare meening te ontvangen,

dat de radio-amateurs, die de concerten van den Kunstkring opvangen, daarvoor billijkheidshalve dienen bij te dragen in den vorm van een maandelijksche contributie.

Abnormale kinderen.

De heer *J. C. van Raephorst* betoogt in het *Bat. Nwsbl.* (12 Juni, 2de bl.) dat men zich vergist als men meent, dat het aantal abnormale kinderen in Indië niet zoo groot is, althans niet in de Europeesche samenleving. Men moet daarover maar eens praten met de geestelijken, de officieren van het Leger des Heils, de mannen van Pro Juventute en Van der Steur. Wil men van de verbetering van het lot van het abnormale kind ernst maken, dan zal men moeten streven naar samenwerking tusschen medici, geestelijken en onderwijzers, terwijl de overheid in ruime mate fondsen zal moeten beschikbaar stellen om de voorgestelde maatregelen een nuttig effect te verzekeren. Het gerucht loopt, dat na de reorganisatie van de *Osvia*, waarmede dan gepaard zal gaan de opheffing van die school te Serang, de vrijgekomen localiteiten gebezigd zullen worden voor een school voor achterlijke en zwakzinnige kinderen. Tot nu toe werd van overheidswege niets, van particuliere zijde bitter weinig gedaan om het lot van abnormale kinderen te verzachten. Schr. acht Serang ongeschikt voor zulk een inrichting, die onder voortdurend deskundig medisch toezicht moet staan; de aan die instelling verbonden leerkrachten zullen hebben te werken naar de aanwijzingen van psychiaters, psychologen en paediaters. Als van zelf is dus Buitenzorg de aangewezen plaats voor een „school" voor abnormale kinderen. Aan deze school moet een consultatie-bureau verbonden worden, waar de ouders waardevolle adviezen kunnen bekomen omtrent de te kiezen loopbaan voor hun misdeelde kinderen. Naar dit consultatiebureau zullen ook verwezen worden de misdadige kin*deren, die voor den (toekomstigen)* kinderrechter moeten verschijnen. In Nederland geschiedt dit laatste reeds en weet men uit betrouwbare statistieken hoeveel abnormale kinderen onder de misdadige jeugd worden aangetroffen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Hindoe-overblijfselen op Java.

In de „Perniagaän" van 5 December 1925 wordt melding gemaakt van het groote bosch Gadoengan in de nabijheid van de desa van dien naam en welk dorp gelegen is in het district Paree op het eiland Java.

In dat woud zijn verschillende wegen gemaakt in de richting van het Kloetgebergte, die geleidelijk stijgen tot eene hoogte van 1000 voet boven de oppervlakte van de zee.

Een dier wegen gaat van Gadoengan naar de desa Sawahan, alwaar een groote steen wordt aangetroffen, die een belangrijke hindernis in dien weg vormt en dien men getracht heeft door ontgraving weg te rollen. Doch bij dat ontgraven kreeg men steeds een ondergrond en kwam men ten slotte tot de ontdekking dat het gesteente door menschenhanden was vervaardigd, hetgeen men nog niet wist en dat het den vorm had van een olifant met een jong, waarbij de beeltenissen van 12 personen,

Na onderzoek bleken de beelden niet voltooid te zijn, hetgeen het vermoeden doet rijzen dat de arbeiders destijds daarin zijn verhinderd door de afstroomende lava van de Kloet.

Het beeld van den olifant is duidelijk te herkennen, doch de pooten en ooren zijn gebrekkig.

Het aanwezen van het jong aan de rechterzijde van den olifant zou er op kunnen wijzen dat bij de vervaardiging een wijfjesolifant is bedoeld.

De twee jeugdige personen ter linkerzijde van den steen zijn evenmin duidelijk.

De steen zelf is geplaatst op een voetstuk dat 2.60 Meter hoog en 3 Meter lang is.

Bij de ontgraving is van de diensten van een bekwaam werkman gebruik gemaakt, doch het is te betreuren dat diens werk is gestaakt en het ligt nu in de bedoeling den steen naar eene betere plaats over te brengen.

Op een afstand van 2 paal van Paree is te Soerowono eene badplaats, waar overblijfselen van een Tjandi zijn aangetroffen en tevens een onderaardsche weg, die van Soerowono naar Soember Semoeroeng leidt.

Of er nog meer van die ondergrondsche wegen zijn, is niet bekend.

Met gebogen lichaam kan men zich bewegen in die gang, die eene lengte heeft van 2 paal, doch de bevolking heeft het nog niet gewaagd zich daarin te begeven.

Wel zijn twee employé's van een der suikerfabrieken die gang gedeeltelijk binnengedrongen, waarbij zij zich van revolvers en van een lantaarn hadden voorzien.

Op een gegeven oogenblik zagen zij twee oogen schitteren.

Een revolverschot werd gelost en de lamp doofde uit.

Nadat de lamp weder aangestoken was, bleek een loewak of bunsing *) doodelijk te zijn getroffen.

Aangezien de lucht in de gang ondragelijk was en en men bevreesd was voor stikgassen werd de tocht gestaakt.

Het lijdt geen twijfel of in den omtrek van Paree zijn nog vele Hindoe-overblijfselen aanwezig.

De fraaiste en waardevolste zijn evenwel reeds weggehaald.

Eenige palen van Paree en in de richting van Papar bestaat nog de Tjandi Boedeng.

Zij trekt de aandacht niet en wordt om die reden weinig bezocht.

Zij draagt ook den naam van Tjandi Tegowangi.

Overmoedige onderwijzers.

In den laatsten tijd wordt ter hoofdplaats Soerabaja geklaagd over het overmoedig optreden van de onderwijzers op de Hollandsch-Inlandsche, Hollandsch-Chineesche scholen en ook op de particuliere onderwijsinstellingen ter plaatse.

Zij geven aan de leerlingen geen opvoeding, zooals die behoort te zijn en begaan ten hunnen opzichte zoovele lichamelijke kastijdingen, dat de jeugdige scholieren er dikwijls ziek van zijn en kneuzingen oploopen.

Er zijn daarover wel bezwaren ingebracht, doch de onderwijzers veranderen niet van gedragslijn en nemen integendeel eene steeds meer hooghartige houding aan.

Men wil in dien toestand niet berusten en vindt het niet meer dan voegzaam, dat weldra een 5-tal onderwijzers, jegens ruwe bejegening tegenover kinderen, zullen worden aangeklaagd.

Men spreekt in de „Perniagaän" van 8 December 1925 het vertrouwen uit, dat de onderwijzers voorbeeldig zullen worden gestraft, waardoor alleen hun overmoed kan worden gebreideld.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

School en opvoeding.

I.

Een school en een school zijn twee, zegt de Redactie van de „Sinar-Sumatra" in haar nummer van 10 December 1925 en zoo is het ook gesteld met de uitkomsten, welke op zulk een school verkregen worden, en die dikwijls zeer uiteenloopend zijn.

Het is om die reden van groot belang voor de Indische ouders goed vooraf te overwegen naar welke school zij hunne kinderen zullen zenden, want als eenmaal ten deze eene vergissing is begaan, dan is het, vooral in de tijden, die komen zullen, niet gemakkelijk de begane fout te herstellen.

De gevolgen van zulk eene fout ziet men bovendien in den regel ook fouten blijven.

Het zenden van een kind naar school is voor de ouders eene gemakkelijke zaak en behoeft hun geen hoofdbreken te kosten, doch over de kwestie of die kinderen ook eene behoorlijke opvoeding ontvangen, mag men wel een vraagteeken plaatsen.

Het betalen van het schoolgeld en de belofte om de opgenomen verplichtingen te zullen nakomen, zijn evenmin moeilijke handelingen, doch of de ouders zich wel altijd rekenschap geven van het doel dat zij zich met de geldelijke opofferingen getroosten is eveneens nog eene vraag.

Het groote aantal lagere scholen en de aanwezigheid van zoovele scholen van middelbaar onderwijs en van meer kostbare scholen van hooger onderwijs in Ned.-Indië stellen de ouders in de gelegenheid voor hunne kinderen eene keuze te doen, doch zij moeten daarbij niet vergeten dat onder die onderwijsinstellingen ook scholen zijn, waarin men zich bezig houdt met nationalisme, communisme, Javanisme, Hollandisme, enz. en dat het gegeven onderwijs dus verre van „uniform" is te noemen.

*) Het is bekend, dat de bunsing, die veel overeenkomst vertoont met den marter, een zoog- en roofdier is, dat in gangen, aardspleten of eigengemaakte holen leeft en zich voedt met kruipende dieren, vleermuizen, ratten, muizen, insecten enz.

Die verschillende kwaliteit van onderwijs laat ouders onverschillig, n.l. die, welke zich op het s punt stellen, dat zij louter genoegen nemen met onderwijs, zooals dat op de school gegeven wordt, dit is een verkeerde gedachtengang, omdat het de p der ouders is er voor te waken, dat hunne jonge k ren, die voor allerlei indrukken vatbaar zijn, zóódanige opvoeding verkrijgen, dat zij later, behoorlijk gesch als goede burgers in de groote maatschappij kun treden.

Wanneer aan de Ned.-Indische scholen aan pol wordt gedaan, dan ziet men daarin een gevaar voor jeugd, die onderwerpen van politieke strekking niet volgen en begrijpen kan.

In alle steden en op plaatsen van eenigen om treft men thans Rajatscholen en godsdienstscholen waarin de communistische en de Mohammedaan godsdienstige leerstellingen worden onderwezen.

Het Europeesch Bestuur ziet in de Rajatschol de toekomst evenzeer een gevaar en heeft, wegen verspreiding van de roode beginselen, aan tal van derwijzers de vergunning tot het geven van ond òf ontzegd òf voor een bepaald aangegeven tijdst getrokken.

Ten dezen aanzien wordt in herinnering geb hetgeen nog niet lang geleden, tijdens eene insp van een der Rajatscholen, ter hoofdplaats Sem heeft plaats gehad.

Niet alleen, dat niet de eerbiedsvormen ten op van den Inspecteur door de leerlingen werden in genomen, doch zij legden desbewust zulk eene o schilligheid aan den dag, dat de toorn der autori werd opgewekt.

De conclusie, welke men uit dit gebeurde mag ken, is, dat de leerlingen op gemelde school op e jeugdigen leeftijd worden geleid in eene richting oneerbiedigheid tegenover het gezag, die in de komst weinig belooft.

Niettemin zenden de ouders toch hunne kind naar zulk eene school om een onderwijs te ontva dat hun geheele binnenste uit het evenwicht bren

Het kan niet worden ontkend, zegt de Redactie iedereen, die belang stelt in de toekomstige ontw ling van zijn land, zich van inmenging en kennis de politiek niet mag onthouden.

Zij, die geen kennis dragen van het politiek g ren, blijven staan in de eeuw van de onwetendh

Doch die kennis kan alleen worden begrepen personen van zekeren leeftijd, die in de maatsch lijke beweging staan of hebben gestaan en niet de jeugd met hare te jonge hersenen.

Toch kan men, op grond van hetgeen men in dagelijksche leven waarneemt, vaststellen, dat ouders er bijzonder op gesteld schijnen te zijn hunne kinderen op te vroegen leeftijd de kennis de politiek bij te brengen.

De praktijk wijst daarbij aan dat de hersens jeugd wel gemakkelijk veel van het geleerde opn doch dat dit niet altijd bezinkt en blijvend is.

Bij het bestaan van zulke onzekere meeningen ter kunnen politieke volksleiders daarvan veel trekken en zijn zij dientengevolge een gevaar voor jeugd.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

(Ind.) Vrijzinnig Weekblad.

Het Nr. van 11 Juni bevat, onder het opschrift „ zeer normaal verschijnsel", den tekst van de no eener vergadering van het College van Bestuur v Java Suikerwerkgeversbond, voor zoover deze han over het punt der agenda: Inlandsche propaganda het Departement Oost-Java van den Politiek Econ schen Bond. Zooals men weet, heeft de openbaarm dezer bescheiden zeer veel stof doen opwaaien, da een eigenaardig licht werpen op de middelen sommige partijen te baat nemen om politieke w behalen. De redactie van het Vr. Weekbl. meent deze publicatie het algemeen belang te dienen; ze zich van commentaar te onthouden, doch teekent temin o.m. aan:

Een goed begin is het halve werk. Het gedec seerde Java wordt in het Westen, met behulp P. E. B. geregeerd door een gouverneur, straks het Oosten de suiker, met de bergcultures, de P. de olie regeeren, wederom met behulp van den Wie in het Midden zal heerschen, moet nog worden gemaakt door den P. E. B.

Het zelfbeschikkingsrecht en de medezeggen

houden schoone beloften in voor hen, die enkele tienduizenden guldens beschikbaar hebben voor de verkiezingen onder leiding van den P. E. B. en zijn „openlijk medewerkende Regenten, die gevoelig zijn voor een decoratie en wel onderscheiden moeten worden van hun „slappe" of „weifelende" collega's.

Met gelatenheid zij voorts geconstateerd, dat ook in de aanstaande provincie Zuid-Sumatra, de P. E. B. reeds op glorieuze wijze zijn intrede hield. De olie zal het op prijs weten te stellen.

De Indische markt.

In het Nr. van 15 Juli van Handelsberichten eene beschouwing van H. L. Haighton, getiteld: De Indische markt. De schr. wijst op de vele moeilijkheden met welke de fabrikant, die zgn. merk-artikelen fabriceert, heeft te kampen om voor zijn producten op de Indische markt afzet van beteekenis te vinden.

Om met ongunstige omstandigheden van economischen aard te beginnen, moet men volgens hem rekening houden met de zeer geringe koopkracht van den inlander, die, met name in de cultures, werkt voor een dagloon ongeveer gelijk staande met het uurloon van den Europeeschen arbeider hier. Van kapitaalbezit is dan ook op Java onder de inlanders, behoudens een hoogst enkele uitzondering, niets te bekennen en de levensomstandigheden van den gemiddelden Javaan, zijn het best weer te geven door te spreken van „bij den dag leven" en dan nog uiterst povertjes.

Is de Javaan van huis uit al geen koopman, doch veeleer landbouwer, waaraan voor een groot deel toegeschreven moet worden dat de geheele tusschenhandel in handen is van Chineezen, Arabieren en andere vreemde Oosterlingen, als vaststaand mag tevens worden aangenomen, dat gemis aan kapitaal mede oorzaak daarvan is.

Op de Buitenbezittingen, die niet zoo intensief gecultiveerd zijn als Java, en waar vele cultures nog in handen zijn van de bevolking zelf, wordt over het algemeen veel meer individueele welvaart onder de inheemsche bevolking aangetroffen, omdat de bevolking zelf van de voordeelen daarvan profijt trekt, soms zelfs buitengewoon, zooals nog kort geleden het geval was toen de prijzen voor de zgn. bevolkingsrubber zoo enorm opliepen.

Op Java blijft de kleine man nuchter van de winsten door den Europeaan in de hoofd-cultures gemaakt, en op de door hem aangeplante bij-cultures is als regel de marge minimaal door een stelsel van voorschotten, daarop gegeven door Chineezen of door den productenhandel. Dat de taxatie van de waarde van den oogst meestal niet in het voordeel is van den Javan geldopnemer, behoeft wel niet betoogd te worden en waar deze laatste vrijwel chronisch geldgebrek heeft, is hij gauw met klinkende munt te overreden...

De Chinees en de vreemde Oosterling vormen dus, als gezegd, de tusschenschakel tusschen den consument en den importeur en de fabrikant is, terwijl hijzelf in Indië is gevestigd, aangewezen op dezen laatste om zijn product te verhandelen. Tot welke moeilijkheden dit stelsel van import-zakendoen leidt, wordt door den schr. vrij uitvoerig uiteengezet.

Gedenkschrift Gouvernements Pandhuisdienst.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen het „Gedenkschrift uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van den Gouvernements Pandhuisdienst 1901—1 April—1926".

In eene Inleiding wordt gezegd: „Hier en daar, ook bij leden van de moederlandsche volksvertegenwoordiging heeft de meening postgevat, dat de exploitatie van pandhuizen in eigen beheer, een verkapte belasting op de armoede beteekent. Waar blijkens het laatst verschenen jaarverslag van den Pandhuisdienst in het dienstjaar 1924 ruim 42 millioen panden zijn beleend geweest, waarop een bedrag van meer dan 151 millioen gulden was verstrekt, schijnt het niet van belang ontbloot, thans ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van den dienst, de geschiedenis, werking en resultaten na te gaan, opdat de meerdere bekendheid moge bijdragen tot eene juistere beoordeeling van dezen tot de grootste credietinstelling ten behoeve der inheemsche bevolking uitgegroeiden tak van Gouvernementsdienst."

Het typografisch keurig uitgevoerd en met vele portretten en op het bedrijf betrekking hebbende platen verlucht, is in een aantal hoofdstukken verdeeld waarvan het eerste een historisch overzicht geeft van het pandhuiswezen in Ned.-Indië (in 1746 deed de „lommerd" er zijn intrede) en het laatste een overzicht bevat van de financieele resultaten over de jaren 1901 t/m. 1924.

Enkele sterk sprekende getallen, betrekking hebbend op laatstgenoemd jaar, geven een indruk van den omvang van dit voor het Gouvernement zoo voordeelig bedrijf.

Totaal aantal pandhuizen: 368, ingebrachte panden 42.342.508, bedrag der verstrekte leensommen: ƒ 151.043.872, totale opbrengst: ƒ 20.251.269, winst: ƒ 10.128.444.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 48 (29 Mei). De Javaansche koelie bij het bedrijf der landbouwindustrie. Zijne ongebruikt gebleven percentages werkbaarheid, door C. M. Hamaker. — Associaties in den landbouw in Japan (vervolg), door J. Straub. — Landbouw in de Tweede Kamer. — De Garoetsche Planterskring (vervolg). — Het tekort aan eigen rijst in Ned.-Indië (slot), door Dr. R. Broersma. — Het eerste Internationale Malaria-congres te Rome.

Landbouw.

Inhoud van jaarg. I, No. 6 (Mei '26). De plaats van den veestapel in de volkshuishouding, door J. Merkens. (Het paard, het rund, de karbouw, het schaap, de geit, het varken). — De wet der afnemende netto-opbrengsten, door A. J. Koens. — Groenbemesting bij de inlandsche cultures in de gewesten Kedoe, Jogjakarta en Soerakarta, door Th. G. van Alphen. — Schetsen van den inlandschen landbouw in Zuid-Djombang. II. Grondbezitstoestanden in Zuid-Djombang omstreeks 1886, door G. J. Vink. — Vertaling van landbouwkundige lectuur in het Javaansch, door Raden Soetopowonobojo. — Referaten enz.

De Indische Mercuur.

No. 28 (14 Juli '26). Ons „goed recht" in de rubber, door C. T. H. Hierneiss (vervolg van het artikel dd. 17 Febr.). — De Dernis elliptica wortel. — De economische toestand van Suriname in 1925 (ontleend aan het verslag der Vereeniging voor Handel en Nijverheid in Suriname). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen, bodemvraagstukken.

Archief voor de Koffiecultuur in Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel I, no. 5 (April '26). Over koffiezaad, door Dr. A. J. Ultée. — Verslag van den entomoloog van het Koffiebessenboeboek-fonds over het tijdvak 3 Dec. 1924—31 December 1925, door H. Begemann. — Nieuwe methoden voor de ontsmetting van koffiezaad, door Dr. H. Begemann. — Circulaires, welke op den koffiebessenboeboek betrekking hebben.

Algemeen Proefstation voor den Landbouw.

No. 21 der Mededeelingen van het Algemeen Proefstation voor den Landbouw bevat eene verhandeling van den hr. L. Koch over in den proeftuin te Buitenzorg sedert 1918 genomen proeven met het doel te komen tot vereenvoudigingen in den natten rijstbouw der Inlandsche bevolking.

No. 22 bevat de resultaten eener studiereis in 1924 van Dr. P. J. S. Cramer naar Japan in verband met landbouwaangelegenheden aldaar.

De Indische Culturen.

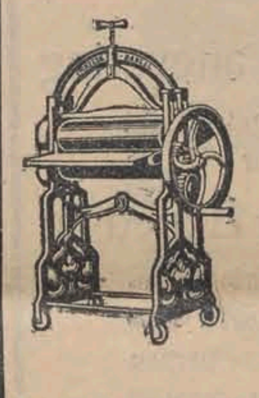
Het Nr. van 1 Juni (11e jaarg. No. 11) bevat o.m. Instervingsziekten bij Lochnera Rosea, veroorzaakt door Phytophthora Spec., door Dr. B. Schwarz (met ill.). — Wasbloemen, door A. J. van Laren (met ill.). — Iets over de bestrijding van „Mouldy-rot", door J. W. Thierens. — Zoogenaamde „Onderzeeërs" bij aardappelen, door E. de Vries. — Overeenkomsten voor de levering van theeblad door Inlandsche theetuinbezitters en de organisatie daarvan, door A. H. A. Corts. — Vroegere notencultuur, door S. Kalff.

De Mijningenieur.

Uit den inhoud van het Juni-Nr. Verbeteringen in het scheikundig onderzoek der vulkaangassen, door Ir. A. Fermin, met een Voorwoord door Dr. G. L. L. Kemmerling. — De keuzebetrekkingen bij den Dienst van den Mijnbouw en de B. B. L. 1925, door Dr. J. K. van Gelder. — Over een middel ter voorkoming van aardbevingen, door N. Wing Easton.

Een los bijvoegsel bevat het kort verslag van den Dienst van den Mijnbouw over het 4e kwartaal 1925.

De Tropische Natuur.

Jaarg. XV, afl. 6 (Juni '26). Lente op den Lompobattang (Celebes), door A. Bouman—Houtman (met ill.). — De winong, de woenoeng en een Sterculia (met een gekleurde bijlage), door J. Beumée. — Iets over de Indische watersnip (met ill.), door J. Olivier.

Orgaan der Ned.-Indische Officiers-Vereeniging.

Hoofdzakelijke inhoud der Mei-afl. De Nederlandsche toeristen kampeer club, door J. Dormaar. — Verslag der Algemeene Vergadering 1926. — Leger en vloot (verschillende persstemmen). — Onze disciplinaire rechtspraak, door M. — De S.D.A.P. en het N.V.V. en het Indische leger, door F. K. — Uit pers en periodiek.

Zending- en Missieperiodieken.

De Macedoniër. Juli '26. Visitatie der Zendingsposten op Midden-Java ten Zuiden, door F. L. Bakker. — Beschrijving van het bijzonder adatrecht der Inlandsche Christenen in Midden-Java v. z. v. behoorende tot de gemeenten der Gereformeerde Zending op Midden-Java (bepalingen omtrent het huwelijk). — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap. Deel 70, 2e stuk. Van heiden tot christen, door Dr. A. C. Kruyt. IX. De collectieve toeeigening van het Christendom door de heidenen. — Uit de Javaansch-Maleische pers (Godsdienst, volksbeweging, onderwijs, vrouwenbeweging, arbeidersbeweging). — Belangrijke verschijnselen op Zendingsgebied. — — Literatuur-aankondiging (B. J. J. Visser: Onder Portugeesch-Spaansche vlag. De Katholieke Missie in Indonesië, 1511—1605, besproken door J. R.).

Annalen der St. Josephs Congregatie. Juli '26. Het familieleven der Doesoens (Dajaks), door Fr. J. Staal.

De Katholieke Missiën. Juli '26. Naar het eiland Solor, door Pr. Strieter (met afb.).

* * *

Grondbeginselen der sociale economie en hun toepassing op Ned.-Indië voor onderwijs en zelfstudie, door Mr. I. Cassutto, leeraar in de rechtswetenschap enz. aan de Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Bandoeng. (Semarang, G. C. F. van Dorp en Co.).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. Jaarg. 1926, No. 23 en 24 (5 en 12 Juni). (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand Mei 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Wegen-vraagstuk in Indië (slot), door Van Citters. (De Indische Post, 5 Juni '26).

De ontwakende cultuur van Java, door Pangeran Ario Soerjodiningrat. Voordracht. (Indisch Genootschap. Vergadering van 18 Juni '26).

Adatrechtbundels bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut van Nederlandsch-Indië. Deel XXV: Gemengd. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Suriname, altijd geplaagd, door Montalbaen .(De Vrijheid, 14 Juli '26).

Indisch conservatisme, door A. de B. (Democratie en Vrije Arbeid. (3 Juli '26).

Ter herdenking † Ir. A. M. Hubregtse, geb. te Haarlem 24 Mei 1880, overl. te Bandoeng 9 Oct. 1925), door Ir. W. F. Staargaard (met portret). (De Ingenieur, 17 Juli '26).

Catalogus van academische geschriften in Nederland en Nederlandsch-Indië verschenen. 2e jaargang 1925. (Utrecht, Nederl. Vereeniging van bibliothecarissen en bibliotheekambtenaren).

Jaaroverzichten van den handel in koloniale producten 1925. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Albrecht's Klapper op het Staatsblad van Ned.-Indië en op het bijblad op dat Staatsblad. Jaarvervolg over den Stsbl. jaarg. 1924 en het bijbladdeel LXII. Bewerkt door G. A. N. Scheltema de Heere. (Leiden, A. W. Sijthoff).

Leerboek der dierkunde ten gebruike bij het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië, door Dr. H. D. Tjeenk Willink. Met ill. 6e Druk. (Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon).

Suriname.

De heer W. de Cock Buning is teruggekeerd van zijn onder auspiciën van de Vereeniging van Kamers v Koophandel en Fabrieken in Nederland, ondernom studiereis naar Suriname en doet daarvan mededeel in de „N. R. Crt.” van 30 Juni, 1 en 2 Juli. Drie bela rijke artikelen. Wij kunnen hier geen overzicht ge van de bevindingen van den reiziger en moeten staan met daaruit het een en ander mede te deelen.

„Zijn algemeene indruk is, dat van een toenem van den Nederlandschen handel met Suriname wei valt te verwachten. Het aandeel van den Nederla schen handel in den algemeenen handel van Surin is verhoudingsgewijs zeer bevredigend. Wil er van toeneming sprake kunnen zijn, dan zal het afzetgeb zelf zich moeten verruimen als gevolg van toenem van de bevolking. Men geeft er zich veelal onvoldoen rekenschap van, dat Suriname een uiterst geringe volking heeft met zeer beperkte koopkracht. Het la telt niet meer dan 115.000 zielen, waarvan 57.600 S rinamers en Creolen, 51.700 Aziaten (Britsch-Indiërs Javanen). Het aantal Europeanen bedraagt niet m dan een kleine 1500 en daarvan zijn er nog geen 700 Nederland geboren. Wanneer geconstateerd wordt, Georgetown, de hoofdstad van het aangrenzende vaak met Suriname vergeleken Britsche Demerara, veel levendiger indruk maakt dan Paramaribo, vergeet men daarbij wel eens dat Georgetown het e nomisch centrum is van een bevolking van 300.0 menschen. Geen wonder, dat in Suriname de handel n zeer primitieve vormen heeft en het typische beeld v toont van den handel voor een zeer klein afzetgebi Differentieering in het handelsbedrijf ontbreekt er n ten eenenmale. Een zelfde firma importeert, verkoo in het groot en het klein en doet nog andere zaken. V een eigenlijken groothandel is geen sprake. Hoe z het ook anders kunnen zijn: niet meer dan 8800 p sonen zijn er aangeslagen in de inkomstenbelasting hebben dus een inkomen boven 600 gulden per jaar. van de naamlooze vennootschappen in Suriname he ben er 18 tezamen een belastbaar inkomen van f 58.0 in totaal. Belangrijke zaken vallen hier dus niet te do Eerst zal de bevolking van het land aanmerkelijk me ten toenemen, en die toeneming is van tal van onb kenbare factoren afhankelijk”....

....„Hoewel gezegd kan worden dat Suriname, da zij enkele opkomende cultures, thans in 'n stijgende li verkeert, ziet men dit het land niet aan. Men krijgt d indruk, dat men er altijd nog zoekende is en dat is o inderdaad wel het geval. De Surinamer, met zijn onu roeibaar optimisme, begint na elke mislukking m weer opnieuw, kapt een aanplant die hem te wein opleverde weg om er een ander product te telen, en dit niet lukt gaat hij even gemakkelijk tot alweder ie nieuws over. Dit optimisme is een gelukkige trek, m het gaat gepaard met een oppervlakkigheid, die alt weer doet heenglijden over de beteekenis van mislu kingen, welker diepere oorzaken men niet onderzoe

Het ongelukkige is, dat men in Suriname de econ mische basis mist, welke b.v. in Indië altijd aanwez blijkt in den vorm van reserve aan kracht en kapita In Suriname hééft men geen kapitaal. Al wat er g schiedt, hangt af van de inspanning van dat handjev menschen. Geld voor belangrijke publieke werken is e niet”....

De cultures, die kans van slagen hebben zijn suike koffie en katoen, mogelijk ook rubber en onder zeke voorwaarden ook rijst. Van de vruchtencultuur ver wacht de heer de Cock Buning niet veel. De suike schijnt een goede kans te hebben, wanneer de cultuur i het groot wordt aangepakt.

Op de koffie is thans de hoop in Suriname gevestigd De krachtige Liberiakoffie bloeit het heele jaar doo en blijkt tegen de geweldige droogte zoozeer bestand dat, naar schatting, niet meer dan vijf procent in d afgeloopen periode van abnormale droogte is dood g gaan.”

Voor de katoencultuur bestaat tot dusver de meeste belangstelling van de zijde van het Amerikaansch kapitaal. De Amerikanen hebben een zeer gunsti indruk gekregen van de mogelijkheden dezer cult Men kan verwachten dat vroeg of laat ook het Ne landsche kapitaal een aandeel in de katoencultuur wenschen.

De rijstcultuur zal eerst van belang worden, w neer het irrigatievraagstuk is opgelost.

Volgens den heer de Cock Buning is het Surinaam sche probleem in hoofdzaak een bevolkingsprobleem Eigenlijke kolonisatie van Europeanen is er niet t

verwachten. Men zou het met kolonisatie van Javanen moeten probeeren. Die aarden er over het algemeen goed. Hier is dan een taak voor het gouvernement. Zooals het Oost-Indisch bestuur er in geslaagd is een kolonisatie van Javanen op Sumatra tot stand te brengen (Gedong Tataän), zou het West-Indisch bestuur dit in Suriname moeten beproeven. Gouvernementsterreinen zouden daarvoor in de eerste plaats in aanmerking komen. De heer De Cock Buning denkt in dit verband b.v. aan de mogelijkheid van uitbreiding der katoencultuur in Nickerie. Javaansche contractanten zijn er ook nu wel in voldoend (zelfs schier in onbeperkt) getal te krijgen, maar de praktijk in de cultures heeft in verschillende gevallen aangetoond, dat het economischer werken is met vrije arbeiders, die eigen gewas verbouwen en tusschendoor op plantages werken. Het werken met contractanten noopt om voortdurend een zelfde aantal arbeiders in dienst te houden, terwijl het werken met vrije lieden, vooral in verband met kolonisatie, veroorlooft het getal krachten naar behoefte af te wisselen.

De heer de Cock Buning is van meening dat de bezuiniging wat te ver is doorgevoerd. De afschaffing van het landbouwdepartement in een land dat het voornamelijk van den landbouw moet hebben, kan niet anders dan schadelijk zijn geweest.

Het gouvernement mag waarlijk wel wat meer doen ter bevordering van den landbouw. Weinig is b.v. nog geschied op het gebied van grondenonderzoek, op het gebied van voorlichting bij grondbewerking en het geschikt maken van gronden voor de cultures.

Ook op ander gebied is men met de bezuiniging te ver gegaan. Zoo wat betreft het doen verdwijnen van de houtvestersformatie in een land, dat zeker heel wat zou beloven op het gebied der hout-exploitatie in zijn zware bosschen.

En het bestuur der kolonie is feitelijk al zoo armoedig georganiseerd. Ook in dien zin, dat men er vele ambtenaren aantreft, die niet de juiste opleiding hebben gehad voor hun taak. Uit Nederland heeft men vaak tweede- en derderangskrachten naar Suriname uitgezonden.

Men krijgt — aldus de heer de Cock Buning aan het slot der artikelen — in Suriname wel sterk den indruk dat Nederland dit gebied heeft verwaarloosd en dat het zich niet zal kunnen onttrekken aan de plicht om eindelijk afdoende hulp te bieden. En het zou in hooge mate in het belang van Suriname zijn, indien het Nederlandsch en vooral het Nederlandsch-Indisch kapitaal er toe kon komen om gebruik te maken van de gunstige factoren, welke Suriname ongetwijfeld aan het kapitaal biedt.

* * *

Bedriegen wij ons niet dan was het Gouverneur van Asbeck, die zeide, dat 't Suriname-vraagstuk een hygiënisch vraagstuk was. Hoe juist dat gezien was blijkt uit een tweetal hoogst belangrijke artikelen in de „N.R.Ct." van 13 en 14 Juli, onder het hoofd „Ongezond of onverzorgd Suriname", geschreven door den geneeskundigen medewerker van het blad, aan de hand van gegevens door Dr. Lampe, officier van gezondheid in Suriname, verstrekt.

Uit dat feitenmateriaal blijkt, dat hoewel het sterftecijfer niet ongunstig is, de gezondheidstoestand in de kolonie hoogst ongunstig moet genoemd worden.

Wij zullen hier geen cijfers aanhalen om dit te staven. Ook het aantal levenloos geborenen is er nog te hoog, evenals de kindersterfte in het eerste levensjaar.

De geneeskundige medewerker eindigt zijn artikel met deze opwekking:

„Toonaangevende Nederlandsche hygiënisten, bekend met de Surinaamsche toestanden, hebben mij volmondig toegegeven: „„Suriname is een ziek land... zieker dan men menigmaal heeft willen erkennen. En mijn vraag of onze regeering, met name de vorige minister van koloniën de Graaff, zich zijn verantwoordelijkheid en de verantwoordelijkheid van het rijk in Europa ten opzichte van het betrokken overzeesche gewest wel volkomen bewust geweest is, resp. nog is, durfde men niet zonder meer bevestigend beantwoorden. Dat was voor mij een reden te meer om in breeden kring belangstelling te vragen voor de resultaten van coll. Lampe's studie-onderzoek ter plaatse. Ik doe dat vooralsnog zonder Multatuliaansche (aan)-klachten. Ik doe dat in het vertrouwen, ja de overtuiging dat „allen die dit aangaat" wakker zullen worden en waakzaam om te doen wat hun hand vindt om te doen... ten bate van ongezond en onverzorgd Suriname!"

* * *

Onder het hoofd „Proefondervindelijke malaria" schrijft de „N.R.Ct." van 16 Juli, Avondblad B, over het rapport van majoor James, aan wien door het Engelsche ministerie van volksgezondheid was opgedragen om het vraagstuk van het in voorraad hebben van besmette malariamuggen ten behoeve van bepaalde zenuwzieken in studie te nemen.

Wij knippen daaruit het volgende:

„Voor alles bleek, dat anophelesmuggen een uiterst hachelijk bestaan hebben; men mag wel aannemen, dat in de gewone levensomstandigheden de muggen de volledige ontwikkeling van de malaria-parasiet in hun binnenst nooit beleven. Regen, wind en temperatuur bedreigen hun bestaan; temperatuur en ander voedsel dan zuiver bloed bedreigen den levenscyclus van de malaria-parasiet. Alleen in exceptioneel gunstige omstandigheden — zooals men die in het laboratorium nauwkeurig heeft leeren kennen — zal de mug in vrijheid besmettelijk kunnen worden.

Voor de praktijk volgt, volgens James, hieruit, dat alle maatregelen die in den strijd tegen de malaria op de broedplaatsen gericht worden, in het algemeen weggegooid geld beteekenen. Men heeft zijn krachten saam te trekken op die weinige exemplaren, die veilig hier of daar behuisd in de onmiddellijke nabijheid van den mensch de ziekte van zieke menschen op gezonden overbrengen. Zoo is het malaria-vraagstuk voor alles in verband gebracht met de woning."

Op de broedplaatsen vlak bij de woningen zal dit wel niet slaan.

* * *

De gouverneur van Suriname, mr. A. J. A. A. baron van Heemstra, is den 15en dezer per stoomschip Commewijne, van den Kon. West-Indischen Maildienst, naar Suriname teruggekeerd. Namens den minister van koloniën en door eenige vrienden werd hem te IJmuiden uitgeleide gedaan.

Baron Van Heemstra is vergezeld van mr. dr. Van Gijbland Oosterhoff, secretaris van het Indologische Fonds, die gedurende een maand te Paramaribo de gast zal zijn van den gouverneur.

Uit den Verren Vreemde.

Wat Abessynische politiek.

Ras Tafari heeft aan het einde van een nota-wisseling een brief gezonden aan den Italiaanschen gezant te Adisababa, waarin verzekerd wordt, dat hij nooit getwijfeld heeft aan de bedoeling van Mussolini om de onafhankelijkheid van Abessynië te eerbiedigen, en waarin hij de verwachting uitspreekt, dat de vriendschap tusschen de beide landen onveranderd zal blijven, ja nog inniger zal worden.

Aangezien een dergelijk telegram ons zegt, dat er voor den ontkenden twijfel dus wèl reden moet hebben bestaan, en dat aan de gegeven verzekering wèl iets schijnt te haperen, kan het belangwekkend zijn even poolshoogte te nemen.

Frankrijk heeft zich ook ongerust gemaakt over vermeerderde belangstelling van Italië voor Abessinië, en die ongerustheid werd gevoed door vriendschappelijke besprekingen van Londen en Rome. Men zegt, dat Parijs wel gerust gesteld is, maar toch niet betreurt er tijdig blijk van gegeven te hebben, dat het zich aan de Abessinische aangelegenheden ook wel wat gelegen laat liggen.

De Italiaansche kolonie-ambitie is, wij hebben er hier meermalen op gewezen, geenszins tot staan gekomen. De blikken zijn ook gericht op Ethiopië. Maar het koninkrijk Abessinië is lid van den Volkenbond, toch voelt 't zich niet ten volle gerust door de bepalingen, die in het Pact van dien bond de integriteit der gebieden heeten te verzekeren. Van welken kant dan gevaar zou kunnen dreigen?

De 1792 in Europa ingezette strijd tegen de slavernij bracht de acte van Berlijn in 1885 en 5 jaar later die van Brussel, waarbij de slavernij werd afgeschaft. Niet alle landen van de wereld behoorden tot de medeonderteekenaars. Turkije moest voorbehoud maken voor Arabië, eenige regeeringen, als die van Abessynië en Afghanistan, bleven er buiten. Bij de vredesbepalingen in 1919 na den grooten oorlog werd hierin geen verandering gebracht, men vleide zich echter met de hoop dat de Volkenbond, die ook de slavernij in zijn punten van actie zou betrekken, de bestrijding met kans op succes zou aanvatten.

In 1922 kwam Nieuw-Zeeland met een verzuchting, over het voortbestaan van de slavernij in Abessynië, in den Volkenbond. Dit leidde tot de opdracht aan Fr. Nansen om daarover een rapport uit te brengen. Het

onderzoek vermocht slechts over schaarsche gegevens te beschikken, daarom besloot de V.B. in 1924 een commissie in te stellen, die het vraagstuk der slavernij in onderzoek en studie zou nemen. Abessynië werd niet vrij gepleit, maar het onderzoek wees op vele elders nog bestaande wondeplekken. Maurice Delafosse bracht een rapport uit, dat in den V.B. aangenomen is (1925), en waarin gezegd werd: laat Thibet, Nepal, de Philippijnen niet aan de aandacht ontgaan, ook Borneo en Amerika werden genoemd als behept met toestanden, die, zooal geen slavernij, deze toch nabij komen. Maar hiermede begaf het rapport zich op een terrein, dat de kwestie anders stelde dan zij tot nu toe bezien was, alle huis- en landarbeid, die niet vrij is, elke dwangarbeid in welken vorm ook werd erbij betrokken. En in de volgende algemeene V.B.-vergadering (1926) komt een ontwerp-internationale conventie aan de orde, gericht tegen de slavernij en al de vormen, van hetgeen men is gaan beschouwen als overblijfsels van de slavernij.

Wij hebben met dit al Abessynië niet uit het oog verloren. Dit land heeft 't verstandig geoordeeld zich in den V.B. te laten opnemen. Maar daar laten Engeland en Italië, door welker imperialistische neigingen het zich gedreigd voelde, het toch niet met rust. En zij vatten juist de slavernij aan om 't daar in 't nauw te brengen. In Abessynië is de slavernij zoo in de volksgebruiken vervlochten, dat het centrale gezag het middel niet weet te vinden om er een einde aan te maken. Een van de groote moeilijkheden is hierin gelegen, dat de macht van Ras Tafari, die naar buiten als het centrale gezag geldt, eigenlijk zeer gering is ten opzichte van de vele andere Ras, die den koning wel erkennen, zekere verplichtingen nakomen, maar voor 't inwendig bestuur over hun gebied vrijwel onafhankelijk zijn.

Van Britsche en Italiaansche zijde wordt hierin aanleiding gevonden om aan den Ethiopischen staat te doen gevoelen, dat 't blijkbaar noodig is, dat zij zich met de zaak komen bemoeien, om de slavernij-afschaffing door te voeren.

Nu bestond in Abessynië de vrees, dat Mussolini zijn koloniale-expansie-politiek op Abessynië zal richten, waartegen Italië van vroeger ook nog wrok heeft over een ondergane nederlaag, en dat hij in de slavernij een aanleiding hiervoor zou vinden. Londen zou dit niet toestaan, daarom hadden Rome en Londen zich verstaan. Maar Abessynië is medelid van den V. B. en als zoodanig zijn er V. B.'s voorschriften ter voorkoming van onderlinge oorlogen na te leven. Toch voelde Ras Tafari zich niet zeker. Ook Frankrijk was niet gerust. Daarom werden de besprekingen aangeknoopt, die hebben geleid tot de bovenvermelde verklaring, dat men elkander nooit gewantrouwd heeft; integendeel zelfs!

Maar, als 't ontwerp-confentie tegen de slavernij in de V.B.-zitting van dit jaar aangenomen wordt, dan zal Abessynië toch met den vinger aangewezen zijn als in een onhoudbare positie geplaatst. Andere landen zullen kunnen toezeggen zich te willen beijveren te hunnent bestaande misstanden te doen verdwijnen, maar in Abessynië is, zooals gezegd, de slavernij niet bij decreet af te schaffen en 't zal dus niet moeilijk zijn dezen Afrika-staat te betichten van èn tegen de menschelijke wetten, èn tegen de V.B.-besluiten te handelen. In deze richting ziet de politiek van Abessynië evenals die van Frankrijk dan ook nog steeds een opkomend gevaar, dat ook door de garantie der drie mogendheden, die in 1907 de integriteit van den Abessynischen staat waarborgden, niet afdoende bezworen blijkt.

Het is voor een buitenstaander ondoenlijk te weten of te raden wat de bedoelingen der diplomaten zijn. Het is zelfs de vraag of bij de betrokkenen deze bedoelingen al vast belijnd zijn, maar uit het voorafgaande kan men zich een oordeel vormen van hetgeen in de Italiaansche, Engelsche en Fransche pers als commentaar wordt gegeven over de Abessynië-kwestie zooals deze zich in het huidige stelt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Woensdag 7 Juli j.l. herdacht de afdeeling Amersfoort het feit, dat zij twee jaar geleden werd opgericht.

Kon er een schooner gelegenheid zijn om de leden weer eens bijeen te brengen, al was het niet voor een wetenschappelijke voordracht over eenig Indisch onderwerp? Wij hadden allen „den Hollandschen zomer" in de gedachten, het jaargetijde van de bloeiende heesters, van de eerste vruchten, de kersen... en waar het thans een feest moest zijn ter eere van onze tweejarige afdeeling, werd de uiterst sympathieke gedachte van ons bestuurslid Mevrouw F. van der Post-Liefrink een kersenfeest te houden voor de kinderen der Le[den] met beide handen door het Bestuur aangegrepen en uitvoer gelegd.

Het was een stralende zomerdag toen wij ons 's m[...] een kersenfeest te houden voor de kinderen der le[...] met hunne kinderen, in een gereserveerde wagon [...] de Ooster Stoomtram Maatschappij naar Zeist lie[...] vervoeren en, na een goed kwartier wandelens, [...] prachtigen kersenboomgaard bereikten, gelegen [...] Zuid-Westen van het bekende kasteel te Zeist.

Onze Voorzitter, de Heer E. Roodhuyzen, herda[cht] met eenige goed gekozen woorden de aanleiding [...] dit feest en na een driewerf hoera voor onze Afdeeli[ng] deden wij ons de intusschen klaargezette tiental[len] ponden kersen heerlijk smaken. Wat waren ze gro[...] sappig en zoet... en hoe werd de voorraad met g[...] hand weer aangevuld!

Na afloop vermengden zich de ouderen met de je[ugd] en organiseerden wij allerlei spelletjes.

Het werd een landelijk feest in den waren zin [...] woords en met een dankbaar gemoed keerden wij te[...] zeven uur 's avons weder huiswaats.

De Secretaris,
E. H. BERGSMA

Wegens plaatsgebrek kon dit verslag in het vo[...] Nr. geen plaats vinden. *Redactie.*

Afdeeling Amsterdam.

VERSLAG OVER 1925.

Mochten wij het vorige jaarverslag beginnen met mededeeling, dat onze afdeeling 161 leden bedr[oeg] nu kunnen we melden dat ondanks de vele ver[hui]zingen van leden naar andere steden en naar In[dië] het aantal 178 bedraagt.

Voor een stad als Amsterdam bedroevend en te[...] beschamend.

In den loop van dit jaar zag onze Voorzitter, de he[er] C. Calkoen zich, door verandering van werkkring [...] noodzaakt zijn functie neer te leggen en werd in [...] plaats de heer Th. Jacommetti gekozen. Slechts [...] kele maanden mochten wij echter het voorrecht [...] ben met hem samen te werken. Een plotselinge zi[ekte] noozaakte hem zijn druk zakenleven vaarwel te zeg[gen] en zich uit het vereenigingsleven terug te trekken.

In afwijking van art. 5 van het Huishoudelijk [Re]glement werd in overleg met het Hoofdbestuur [...] heer G. C. Van der Wall Bake aangezocht den op[en]gevallen zetel in te nemen.

Elken Maandag kwamen verschillende Bestuurs[le]den in het gebouw van de Amsterdamsche Bur[...] wacht bij elkaar en werden daar, voor zoover noo[dig] de belangen van de Vereeniging behandeld.

Op Vrijdag 30 Januari hield Mevrouw C. J. Rutt[...] Pekelharing een voordracht over „De Europees[che] huisvrouw in Indië".

Op Woensdag 18 Maart vertelde Prof. Dr. A. P[...] ons over de binnenlanden van Suriname, toegeli[cht] door een serie prachtige lichtbeelden.

In Mei kregen we de beschikking over de „Pl[an]ciusfilm" en al was het seizoen voor de lezingen [...]telijk al afgeloopen, hebben wij haar, jammer vind[...] dit prachtige propaganda-materiaal ongebruikt te [...] ten, meerdere malen gedemonstreerd voor Vereenig[in]gen en voor de hoogste klassen van verschille[nde] scholen.

In Juli vernamen wij toevallig dat in de groote t[he]aters een film „Java" zou gaan loopen Wij hebben [...] tot de directie gewend en het is ons mogen geluk[t] een samenwerking met den eigenaar van die film [tot] stand te brengen, zoodat wij op Woensdag 23 S[ep]tember als gastheer konden optreden in het Rembran[dt]theater, dat tot in de uiterste hoeken gevuld was [...] autoriteiten en leden onzer Afdeeling. Met voldoen[ing] mogen wij constateeren dat door ons de kiem w[erd] gelegd voor dergelijke voorstellingen in den Haag [...] in Groningen.

Op Vrijdag 6 November gaven wij in samenwerk[ing] met de Ver. „Hou en Trouw" een film-demonstr[atie] van de „Molukkenreis met het S.S. Plancius" en e[...] door den heer H. W. Metman opgenomen film van [...] Garebeg-feesten aan het hof van den Soesoehoena[n]. Beide films, begeleid door een strijkje, ons aangebo[den] door de Directie van de Kon. Paketvaart, hadden [...] succes.

Met genoegen kunnen wij constateeren, dat de [Af]deeling Amsterdam hoe langer hoe meer bekend wo[rdt] al telt zij ook een zoo bedroevend aantal leden.

Van verschillende kanten kreeg zij aanvraag v[...]

het houden van lezingen, werd zij geraadpleegd door personen, die contact met onze Koloniën zoeken of door menschen, die kamers aan verlofgangers wenschen te verhuren.

Ook bracht een onzer geregeld bezoeken aan de ziekenhuizen, indien hem bekend was dat vreemde Oosterlingen opgenomen waren.

Aan het einde van dit jaar bestond het Bestuur uit de heeren G. C. Van der Wall Bake, voorzitter; W. C. Honebakker, onder-voorzitter; M. Garschagen, penningmeester; L. D. Petit, secretaris en de besuursleden Ed. Cuypers en L. Van Vuuren.

De Secretaris,
L. D. PETIT.

Afdeeling Breda.

JAARVERSLAG OVER 1925.

In den loop van 1925 is het aantal leden wegens overlijden, vertrek en bedanken tot 32 geslonken. Een nieuw lid, Mr. Couvée is toegetreden.

Het bestuur leed een groot verlies, door het verscheiden van den heer E. G. A. Taenzer, die een tiental jaren met volle toewijding als penningbeheerder de belangen der Afd. behartigde. In zijn plaats kwam de heer J. W. H. Schreurs.

Het voornaamste, dat in het verstreken jaar plaats had, was de zeer belangrijke voordracht met lichtbeelden over de lijkverbranding op Bali, door den heer U. van Stenis, oud-resident van Bali en Lombok.

Voorts werd de Petroleum-film van de Koninklijke, door bemiddeling van de Nat. hist. Vereen. alhier, door de leden bijgewoond.

Het rondzenden van de portefeuille Indië is geëindigd wegens allerlei bezwaren.

Nu ligt het in de bedoeling van onze ijverige voorzitster een kleine bibliotheek aan te leggen, waaruit belangstellenden in Indië kunnen putten.

De Secretaris,
L. VISSER.

Het Bestuur is als volgt: Mevrouw Douair. W. C. Clifford Kocq v. Breugel-Roelofs, Voorzitster; W. H. Oxenaar, Vice-Voorzitter; U. L. v. Stenis, Lid, J. W. Schreurs, Penningmeester; L. Visser, Secretaris.

Afdeeling Nijmegen.

JAARVERSLAG OVER 1925.

Aantal leden: Op 31 December 1924 bedroeg het aantal leden dezer afdeeling 37; wegens overlijden, verhuizen en bedanken verminderde dit aantal met 9, terwijl gedurende het verslagjaar werden overgenomen van andere afdeelingen, dan wel als lid toetraden 10 personen; de afdeeling telde dus 38 leden op ult. 1925.

Bestuur. Door het aftreden van de H.H. W. M. Haye en F. E. V. A. Goossens, ontstonden twee vacaturen in het bestuur.

Een afzonderlijk woord van dank voor al hetgeen de heer Haye èn als voorzitter èn als secretaris-penningmeester voor deze afdeeling gedaan heeft, mag hier zeker wel worden gememoreerd.

In deze vacaturen zal op de e.v. jaarvergadering worden voorzien.

Verificatie-commissie. De H.H. C. J. B. I. Bartolotti Rijnders en G. J. Burger waren zoo bereidwillig de rekening en verantwoording van den penningmeester over 1925 na te zien; op het voorstel dezer commissie werd den penningmeester décharge verleend.

Ledenvergadering. In 1925 werd de ledenvergadering gehouden op 7 Maart. In deze vergadering werd met groote ingenomenheid kennis genomen van het besluit van het Hoofdbestuur om deze afdeeling, die in financieel zeer noodlijdenden toestand verkeerde, tegemoet te komen waardoor zij van een drukkende zorg ontheven werd.

Voorts werd in deze vergadering besloten het aantal bestuursleden met twee uit te breiden ten einde op die wijze te trachten meer contact met het actieve leven te krijgen en de vereeniging meer bekend te maken; thans kan gezegd worden dat eenig succes niet is uitgebleven.

In deze vergadering werd tot lid van het bestuur gekozen de heer F. M. Gescher, Leeraar M. O. (Aardrijkskunde en Handelseconomie), de verkiezing van de tweede lid werd voorloopig aangehouden.

De heeren van het bestuur t.w. de H.H. F. E. Luitjes en H. C. Verniers van der Loeff, aan de beurt van aftreden, doch herkiesbaar, werden herkozen.

In deze vergadering werd tevens besloten een, door den heer Gescher schriftelijk gemotiveerd voorstel ter kennis te brengen van het Hoofdbestuur met verzoek dit alsnog op de agenda van de e.k. jaarvergadering te brengen. Dit voorstel betoogt de noodzakelijkheid van het in studie nemen van de mogelijkheid om aan de inrichtingen van Middelbaar en Voorbereidend Hooger Onderwijs meer uren beschikbaar te stellen voor het onderwijs in de Geografie en Handelseconomie dan tot op heden het geval is. Voorts dat de wenschelijkheid zou worden uitgesproken dat de bepaling kwam te vervallen waarbij een doctorandus (oud examen) in de Nederlandsche Taal en Letterkunde tevens les geeft in aardrijkskunde zonder voor dit laatste vak de bevoegdheid te bezitten.

De afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering werd opgedragen een en ander ter sprake te brengen.

Den 27sten Januari a.p. trad alhier op Raden S. Hardjodiringgo tot het geven van een kunstavond gearrangeerd door de vereeniging „Onze Indische Campagne". Ten einde nu den leden dezer afdeeling in de gelegenheid te stellen deze voorstelling kosteloos bij te kunnen wonen werd door het bestuur besloten financieel deel te nemen aan deze uitvoering door den leden een vrijkaart aan te bieden. Jammer genoeg hebben lang niet alle leden van de afdeeling Nijmegen onzer vereeniging van deze gelegenheid gebruik gemaakt.

Door het plaatsen van een ingezonden stuk in de beide plaatselijke bladen heeft het afdeelingsbesuur de aandacht gevestigd op het door Pa van der Steur te vieren jubileum; de door den penningmeester voor dit doel ontvangen giften werden aan het Hoofdbestuur afgedragen.

Een woord van hartelijken dank voor de redacties der beide bladen die het stuk opnamen is zeker wel op zijn plaats, eveneens voor de milde gevers die het bestuur hiermede gesteund hebben in zijn pogen.

De verwachting uitgedrukt aan het slot van het verslag van 1924 is helaas niet bewaarheid geworden, de tijden zijn blijkbaar niet zooveel verbeterd dat dit onze afdeeling ten goede is gekomen.

Wij vertrouwen echter dat de maatregelen die het bestuur staat te nemen en die gericht zijn op een krachtige propaganda, vruchten zullen dragen en dat daarvan in een volgend jaarverslag mag blijken.

De Secretaris,
L. RÖPCKE.

Financieel Verslag over het jaar 1925.

Dank zij de vrijgevige geste van het Hoofdbestuur, kon het afgeloopen boekjaar met een batig saldo sluiten.

Van dit batig saldo met voor 1925 worden afgedragen aan het H. B. *f* 100.21, zoodat het batig saldo feitelijk bedraagt *f* 47.52, een bedrag dat nu juist geen groote uitgaven toelaat.

Aangezien het aantal leden vrijwel stationair is gebleven zal het gewenscht zijn bij het beramen van plannen voor dit werkjaar ernstig rekening te houden met de kaspositie der afdeeling; echter valt hierbij naar voren te brengen dat het Hoofdbestuur steeds getoond heeft een open oor te hebben voor aanvragen van de afdeeling daar waar het ging om geheel of gedeeltelijk te restitueeren de uitgaven gedaan voor propagandistische doeleinden.

Volgens de aan den penningmeester van het Hoofdbestuur aangeboden afrekening zijn de ontvangsten en uitgaven over 1925 als volgt:

Ontvangsten.

Aan contributies	*f* 172.75
„ diversen	„ 7.50
„ vergoedingen ontvangen van het H.B.	„ 79.56
Totaal	*f* 259.81

Uitgaven.

Vergaderingen	*f* 8.65
Afgev. Alg. Verg.	„ 13.65
Onkosten sprekers	„ 70.50
Advertentie en drukwerk	„ 10.—
Porti	„ 4.26½
Incassoloon, enz.	„ 2.10
Nadeelig saldo a.p.	„ 2.91
Totaal	*f* 112.87½
Saldo 31 December 1925	„147.73½

Wil met succes gewerkt worden, dan is uitbreiding van het ledental dringend noodig, doch die uitbreiding

UTRECHT.

is naar dezerzijdsche meening niet goed denkbaar zonder dat dan ook energiek wordt gewerkt aan de propaganda. Een stad als Nijmegen met hare vele belangen bij grooter Nederland moest een voorbeeld zijn van groote belangstelling, vooral van de zijde van hen die niet in Indië geweest zijnde, toch hunne, hetzij financieele-, hetzij familiebelangen, daar hebben.

Wij willen dit verslag niet eindigen zonder het vertrouwen te hebben uitgesproken dat 1926 van die meerdere belangstelling zal doen blijken.

De Penningmeester,
L. RöPCKE.

Afdeeling Rotterdam.

JAARVERSLAG 1925.

Tot ons genoegen kunnen wij een toename van het aantal leden van onze afdeeling constateeren. Het aantal bedroeg eind December 73, tegen 65 op denzelfden tijd van het vorige jaar.

De finantieele toestand blijft bevredigend; het saldo in kas bij de Bank-Associatie bedroeg per 31 December *f* 625.63, tegen *f* 672.97 het vorige jaar.

Met het circuleeren van de leesportefeuille werd doorgegaan. Het aantal personen, aan wie de portefeuille werd toegezonden, nam voortdurend toe. Mej. Gransberg getroostte zich wederom groote moeite, waarvoor wij hier gaarne onzen dank betuigen.

Een zeer interessante lezing werd gehouden door den heer Prof. Pulle, betreffende een expeditie in Nieuw-Guina.

Op 4 November werd de film „Java" in het Luxortheater vertoond, voor welke vertooning door de Directie van genoemd theater voor de leden van onze afdeeling gratis toegangsbewijzen ter beschikking werden gesteld.

Van 8 tot 23 Maart 1926 zal in het gebouw van den Rotterdamschen kring alhier door onze afdeeling, in samenwerking met de Zuid-Hollandsche Vereeniging ter Bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst, een tentoonstelling worden gehouden van voortbrengselen van Kunstnijverheid uit Midden-Sumatra.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Secretaris-Penningmeester der Vereeniging is van 12 Juli af tot het einde der maand afwezig.

De heer W. A. Uiterwijk, Javastraat 32, Nijmegen, stelt zich beschikbaar — in verband met de Ramp-Sumatra — tot het houden van een voordracht met ± 250 lichtbeelden over een 8-daagsche reis door Sumatra's Westkust.

Van de Redactie.

Door afwezigheid van den bewerker bleef in dit Nr. de rubriek „Curaçao" achterwege.

Verbetering. De welwillende lezer zal den naam van den voorzitter van den Kolonialen Raad, in het vorig Nr. Hansberg genoemd, stilzwijgend wel verbeterd hebben in Lansberg. — Het bericht omtrent Generaal Verveer was ontleend aan de *Cur. Ct.*, en niet aan de *Sur. Ct.*

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS:

C. L. J. Hubeler, 1e Luitenant der Genie; Eefde bij Zutphen.
J. C. de Quant, 1e Luitenant der Infanterie; Fred. Hendriklaan 111, Den Haag.
P. E. Gramberg, 1e Luitenant der Infanterie; Boreelstraat 12, Den Haag.
V. G. de Boll, Kapitein der Infanterie; 9 Villa du Bel-Air, Bd. St. Mandé, Parijs.
H. W. L. Schram, Ritmeester der Cavalerie; Hotel des Acacias, Rue des Acacias 47, Parijs.
J. J. Felix, Kapitein der Intendance; „Pomona", Molenstraat 53, Den Haag.
Th. C. Lindgreen, Kapitein der Infanterie; Malakkastraat 71, Den Haag.
F. J. Bussing, 1e Luitenant der Infanterie; rue Sturm 4, Luxemburg (Gr. Hertogdom).

E. V. Elia, Gediplomeerd technisch ambtenaar 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Noorderbeekdwarsstraat 204, Den Haag.
J. A. Weinberg, Referendaris bij het Departement van Gouvernementsbedrijven; Hanenburglaan 73, 's-Gravenhage.
G. J. Ranneft, Leeraar bij de H.B.S. te Semarang; Va... kenboschkade 497, Den Haag.
R. Slechter, Architect bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W.; 2e Anthonie Heinsiusstraat 75, 's-Gravenhage.
F. J. E. Siegers, Hoofdbeheerder bij het Landspandhuis te Weltevreden 2de Schuytstraat 146, 's-Gravenhage.
A. Bleeker, wnd. Commies 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Nieuweburen, Leeuwarden.
N. F. Herfkens, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; p/a. D. Renes, Noord Parallelweg 41, Arnhem.
Ch. F. Ridder, 2e Werktuigkundige bij de Gouvernements-Marine; 1ste Helmersstraat 138, Amsterdam.
J. W. J. A. Ehrenburg, Onderwijzer in het vakhandteekenen bij den Ambachtsleergang te Weltevreden; p/a. J. Loran, Merwedekade 189hs, Utrecht.
F. W. Spier, Commies bij de S.S. en Tr.; p/a. den heer Westerkamp, Meezenplein 12, 's-Gravenhage.
P. M. Adriaanse, wnd. Referendaris bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur; Lomanstraat ... Amsterdam.
H. M. J. van de Wall, Inspecteur der Financiën 1ste kl.; Larixlaan 3, 's-Gravenhage.
J. J. Albrecht, Opzichter 1ste klasse bij den dienst ... Scheepvaart te Emmahaven; p/a. G. J. Steendam, ...selaarstraat 9, 's-Gravenhage.
J. M. Andreas, 1e Werktuigkundige bij de Gouvernements-Marine; p/a. Hotel „De Zalm", Molenstraat ... 's-Gravenhage.
Dr. W. Bobiloff, Nijverheidsconsulent bij de afd. Nijverheid van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel; Boulogne sur Seine, 9 rue Denfert Rochereau.
E. A. van Phec, Algemeen Ontvanger der 2de klasse; Obrechtstraat 483, 's-Gravenhage.
E. Ch. Keasberry, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; Sweelinckstraat 214, 's-Gravenhage.
H. L. Martherus, Hoofdopnemer bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Sonoystraat 24, 's-Gravenhage.
H. B. Siregar, Commies bij het Dept. van Binnenl. Bestuur; van Loostraat 25, 's-Gravenhage.
Mr. C. T. Bertling, tijd. buitengewoon Voorzitter van den Landraad te Jogjakarta; Florapark 3, Haarlem.
G. H. M. Haring, Leeraar bij de H. B. S. te Semarang; p/a. P. L. Haring, de Carpentierstraat 24, 's-Gravenhage.
Mej. M. J. van Stockum, Gouvernementsarts 1ste klasse te Semarang; Valkeniersweg 43, Vreewijk (Rotterdam).
L. D. Lawalata, tijd. wnd. Commies 1ste kl. bij den P.T.T.-dienst; Pension d'Haene, Weimarstraat ... 's-Gravenhage.
C. A. J. van Betten, Onderwijzer der 3e kl. bij het O. L. O.; Emmastraat 56, 's-Gravenhage.
J. F. Prins, Onderwijzer der 1e kl. bij het O. E. L. O.; Roemer Visscherstraat 10, Alkmaar.
J. van Gelderen, Hoofd van het Centraal Kantoor voor Statistiek te Weltevreden; Lupinenplein 16, Amsterdam o/Y.
Th. C. van der Prijdt, tijd. wnd. Hoofdteekenaar bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; p/a. F. J. Bemelmans, Voorhout (Z.-H.).
A. van Kasteren, Mijnbouwkundig Onderopziener bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij de Bankatinwinning; Kanaalstraat 68, Amsterdam.
J. L. Standenmayer, Gezaghebber bij de Gouvernements-Marine; p/a. L. Standenmayer, Emmastraat 31, Rijswijk.
Dr. G. L. L. Kemmerling, Ingenieur 2e kl. bij den dienst van den Mijnbouw; p/a. W. Vinke, Meerweg 1, Bussum.
E. Baron van Voorst tot Voorst, Beheerder 1ste klasse van het Landspandhuis te Poerwokerto; Archimedesstraat 58, Den Haag.
W. G. J. Zwart, Houtvester bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië; p/a. den heer Bartels, Regentessestraat 7, Nijmegen.
R. E. Meert, Opzichter (burgerlijk ambtenaar) der Genie; Koningin Mariestraat 10, 's-Gravenhage.
F. E. Sahelangi, Ambtenaar 4de klasse (groep II) bij den Dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen (nader adres nog niet bekend), 's-Gravenhage.

S. Osinga, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; Zeestraat 31, Zandvoort.
Dr. J. A. de Nooy, hoofd van den plaatselijken gezondheidsdienst te Semarang; Huize Klimop, Bennekom.
J. H. V. Lemmens, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; p/a. G. Woltman, Hoornbruglaan 65, Rijswijk.
J. Rondhuis, Onderwijzer der 1ste klasse bij het O. E. L. O.; Wiessel (bij Apeldoorn).
D. Hubbeling, wnd. Directeur van de V. H. O., afd. B, der Alg. Middelb. School te Jogjakarta; p/a. J. E. Hubbeling, Rolde (Prov. Drenthe).

M. de Wilde, Hoofdcommies ter contrôle bij de S.S. en Tr.; Snellinckstraat 51b, Rotterdam.
H. P. Ritzema, Boekhouder 1ste klasse bij den Gouvernements-Accountantsdienst; p/a. familie I. L. Hundling, Noorderstraat 64, Amsterdam.
A. C. J. M. Alberga, Districts-commissaris van Marowijne (Suriname); Huize Boenni Ajoe, Soestduinen.
Mr. S. D. de Vries, President van het Hof van Justitie te Suriname; tot 31 Juli: Stadhouderslaan 20, daarna: Wattstraat 5, Den Haag.

Mutatiestaat van 14 tot 21 Juli.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

W. Kölling, Huize Hofstetten, Ellecom bij Dieren, f 5, behoort tot Afd. Arnhem.
Mej. André de la Porte, Arnhem, Eusebiusbinnensingel 23. f 5.
A. H. Rupp, Boekhandelaar, Arnhem, Koningstr. [illegible]. f 5.
Drukkerij J. H. Paap en Zoon, Arnhem, Weverstraat 41. f 5.—.
Wijnhandel v. d. wed. H. Rahder en Zoon, Arnhem, Nieuwe Plein 15. f 5.
} Secretaris Afd. Arnhem.

W. J. de Voogt, Kolonel b.h. N.-I. L., Nijmegen, van Slichtenhorststraat 106. f 5 .... Penningmeester Afd. Nijmegen.

Drs. H. M. Braaksma, Leeraar Gymnasium, Nijmegen, Javastraat 110. f 5.
A. H. de Wildt, Oud-Secretaris van Soerabaja, Nijmegen, Javastraat 91. f 5.
H. G. Gerritsen, Boekhandel en Antiquariaat, Nijmegen, van Welderenstraat 88. f 5.
J. Dekker, Leeraar M. O., Oldenzaal, Berkstraat. f 5.
} Secretaris Afd. Nijmegen.

C. Visser, Hofzichtlaan 8, Marlot, Den Haag. f 5........ den heer K. Peereboom te Den Haag.
Mevrouw C. A. van Prehn-Ihne, Den Haag, Copernicuslaan 29. f 5 .... Mevr. G. van Beresteyn-Tromp te Den Haag.
R. Schenzer, Directeur van Schenzer's Algemeen Assurantiekantoor, Den Haag, Papaverhof 35. f 5 .... den heer Ten Hagen te Den Haag.

Nieuwe Begunstigers:

Ir. C. W. J. Hoyer, Directeur Papierfabriek „Gelderland" te Nijmegen. f 2.50.
E. D. Selleger, Directeur Papierfabriek „Gelderland" te Nijmegen. f 2.50.
G. A. Blits, oud Dirig. Apoth. 1e kl. N.-I. L., Nijmegen, Oranjesingel 24. f 1.
P. Leguit, Directeur Drukkerij „Phoenix", Nijmegen, Javastraat 12. f 2.50.
} Penningmeester Afd. Nijmegen.

B. H. Delsing, onderwijzer, Nijmegen, Lange Hezelstraat 56. f 1.
Ir. B. J. W. Reuser, Leeraar H.B.S., Nijmegen, Javastraat 1. f 1.
J. van Halst, Leeraar H.B.S., Nijmegen, Javastr. 60. f 1.
C. H. F. Slabbekoorn, Leeraar M. O. Nijmegen, van Berchenstraat 6. f 1.
Pater Dr. Cyprianus Verbeek, Provinciaal der Carmelieten te Oss (N.-Br.) f 2.50.
Dr. A. van Grinsven, Nijmegen, Regentessestraat 1. f 1.
} Secretaris Afd. Nijmegen.

Afschrijven:

Dr. P. H. Schoonheid, Den Haag, Nassaulaan 10 (overleden).

Adresveranderingen:

L. J. Rens, Arts, van: Amsterdam naar: Paramaribo, Gravenstraat 32. f 5.
J. H. M. van Lienden, Gep. onderwijzer 1e kl. O.-I., Utrecht, van: Willem Barentszstr. 15 naar: Jan van Scorelstraat 70. f 5.
Mevr. van Veldhuyzen, van: Breda, Wilhelminastr. 30, naar: Den Haag, Daendelsstraat 49. f 5.
H. Polak, oud Ass.-Resident, van Genève, naar: Den Haag, Thomsonlaan 22, p. a. A. C. F. Hersche. f 5.
J. J. Felix, Kapitein-Intendant O.-I. L., van: Soerabaja, naar: Den Haag, Hotel „Pomona". f 5.
R. Francis, Den Haag, van: Populierstraat 97, naar: Ieplaan 129.
Mevr. Wed. G. Gerlach, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 105, naar: Papegaaienlaan 12.
M. J. Priems, Leeraar Mulo, van: Tondano naar: Warnsveld (Gld.) f 5.
J. M. Feuerstein, Hoofdcommissaris van Politie, thans Hoofd Opleidingsschool Soekaboemi.
P. Jongert, Kapitein-Intendant, van: Bandoeng naar: Weltevreden.
K. W. F. van Langen, Kapitein Inf., thans te Bandoeng, Nassaulaan 44.
J. H. Haring, Controleur B.B., thans in de Lampongs.
W. G. Moggenstorm, thans Assistent-Resident te Makasser.
A. A. Aalders, Controleur B.B., thans te Singkawang.
P. J. Baak, Controleur B.B., thans te Kandangan.
J. J. C. van Dijk, fg. Controleur B.B., thans te Paré-Paré.
P. Ferwerda, Controleur B.B., thans te Semitau (W.-B.).
J. J. van Kempe Valk, Controleur B.B., thans te Poetissibau (W.-B.).
H. F. Lanting, Controleur B.B., thans te Rantepao.
Mr. N. Makkes, Asp.-Contr. B.B., thans te Tebing Tinggi (S.O.K.).
P. Smit, Controleur B.B., thans te Sibolga.
A. de Vries, Controleur B.B., thans te Tandjong-Balei (S.O.K.).
A. F. A. van Zijll de Jong, Ass.-Resident, thans te Benkoelen.
J. Th. G. van Boldrik, 1e Luit. Art., thans te Tjimahi.
C. W. Pantekoek, Majoor Mil. Adm., thans te Magelang.
A. Pimentel, Majoor Infanterie, thans te Gombong.
J. S. Pomper, thans Leeraar K. W. III S. te Weltevreden.
Soerioasmoro, thans Djaksa 1e kl. bij den Landraad te Grissee.
J. A. Th. Berg, Bandoeng, van: Floresstraat 8 naar: Verkerkweg 1.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
Hofleveranciers
GROENMARKT 27
TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
DROGERIJEN :: :: CHEMICALIËN
DEPÔT DER MEEST BEKENDE BINNEN- EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5023

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
KRISTAL - PORSELEIN
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ., ENZ., UIT DE PLATEELBAKKERIJ „ZUID-HOLLAND” TE GOUDA 5027
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen
Garantie voor gave overkomst

TOKO BOGOR
Suezkade 122b - DEN HAAG - Tel. 33472
Het beste adres voor 5207
RIJSTTAFELBENOODIGDHEDEN
Grootste Sorteering — Laagste Prijzen
De beste kwaliteiten.

WISBRUN & LIFFMANN
Veenestraat 35-37 - Tel. 12503 - Den Haag
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN. ENZ.
BALARTIKELEN. 5022

EEN VERSTANDIG ZAKENMAN

doet verstandige dingen.

Hij zorgt voor een goed ingerichte administratie, kundig personeel, een net ingericht kantoor, om zijn klanten behoorlijk te ontvangen en bedienen. Natuurlijk levert hij ook prima artikelen.

Zijn firma moet een goeden indruk maken op zijn klanten en op hen, die hij tot zijn klanten wil maken. Daarvoor zorgt hij ook, dat zijn handelsdrukwerk een correcten indruk maakt, zoowel wat betreft stijl als uiterlijk.

Ook zijn reclamedrukwerk moet er aanlokkelijk uitzien, want hij weet, dat *slecht reclamedrukwerk wel drukwerk, maar geen reclame zou zijn.* Hij zoekt dus voor zijn drukwerk een drukker die zoo goedkoop mogelijk is, maar niet ten koste van de kwaliteit van het drukwerk. Hij weet, dat dan de zuinigheid de wijsheid zou bedriegen.

Dergelijk verstandige zakenlieden bestellen tot hun groote tevredenheid hun drukwerk bij een der beste drukkerijen van Den Haag: S

N. V. DRUKKERIJ TEN HAGEN
DEN HAAG - NOBELSTRAAT 20 - TEL. 11987

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL
Salon de Rafraîchissements 5015
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

HOTEL „DE TWEE STEDEN” Buitenhof | **RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”**
Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 16062 's-Gravenhage
FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD
THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST
UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23,
Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en j
lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West
of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied
personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr
's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht
zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Te
biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland
toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr
te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerla
's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind
bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre
willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten
aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh
verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de
J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag
2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de
MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkrin
Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede v verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-In**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-In**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers en-vrachtgoederendienst.
tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te *Amsterdam* en te *Batavia*. 5216

Zeebaboe's en Jonge
beschikbaar.
Te bevragen in „PERSINGGAH
Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedi
van Boetzelaerlaan 2 DEN HAAG Tel. 5